

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**PEDİATRİ KLİNİĞİNDE ÇOCUĞU TEDAVİ GÖREN
EBEVEYNLERİN ÇOCUKLARININ HASTALIKLARI
İLE İLGİLİ İNTERNET KULLANIM DURUMLARININ
BELİRLENMESİ**

Fatih DOĞAN

Hemşirelik Anabilim Dalı
Tezli Yüksek Lisans Programı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP

2018

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEDİATRİ KLİNİĞİNDE ÇOCUĞU TEDAVİ GÖREN
EBEVEYNLERİN ÇOCUKLARININ HASTALIKLARI
İLE İLGİLİ İNTERNET KULLANIM DURUMLARININ
BELİRLENMESİ

Fatih DOĞAN

Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin Hemşirelik
Anabilim Dalının Hemşirelik Tezli
Yüksek Lisans Programı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

olarak hazırlanmıştır.

TEZ DANIŞMANI

Dr.Öğr.Üye.Zerrin ÇİĞDEM

GAZİANTEP

2018

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Hemşirelik Anabilim Dalı Hemşirelik Yüksek Lisans öğrencisi **Fatih DOĞAN** tarafından hazırlanan “**Pediyatri Kliniğinde Çocuğu Tedavi Gören Ebeveynlerin Çocuklarının Hastalıkları ile İlgili İnternet Kullanım Durumlarının Belirlenmesi**” başlıklı tez, 05.07.2018 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı Adı Soyadı</u> <u>Kurumu/Üniversitesi</u>	<u>İmzası:</u>
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi Zerrin ÇİĞDEM Hasan Kalyoncu Üniversitesi SBF	
Jüri Başkanı	: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe KARAKOÇ Marmara Üniversitesi SBF	
Jüri Üyesi	: Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem KÖÇKAR Hasan Kalyoncu Üniversitesi SBF	

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ayta YAVA
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince bana her zaman rehberlik eden ilgi ve desteğini esirgemeyen, bana güç vere, ufkumu genişleten, öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum ve duyacağım tez danışmanı hocam, Sayın Dr.Öğr.Üye.Zerrin ÇİĞDEM'e

Bilgi ve deneyimleriyle mesleğimde donanımlı bir birey olmamı sağlayan değerli hocalarıma,

Çalışmamda bana yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşım Hemşire Ferhat DAŐBİLEK'e

Beni bugünlere getirip her zaman desteklerini esirgemeyen, başarabileceğime inanıp, bana güvenen canım aileme sonsuz teşekkürler sunuyorum.

Fatih DOĞAN

Gaziantep, 2018

ÖZET

Pediyatri Kliniğinde Çocuğu Tedavi Gören Ebeveynlerin Çocuklarının Hastalıkları İle İlgili İnternet Kullanım Durumlarının Belirlenmesi Fatih DOğAN, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans, Gaziantep 2018. Bu araştırma, pediatri kliniğinde çocuğu tedavi gören ebeveynlerin çocuğunun hastalığı ile ilgili internet kullanım durumlarının belirlenmesi amacı ile tanımlayıcı olarak planlandı. Araştırma verileri etik kurul izni ve kurum izinleri alındıktan sonra araştırmacı tarafından geliştirilen Hasta Tanıtım Formu ve internet bilgi edinme formu kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Araştırmanın örneklemini 21 Aralık 2016 ile 10 Nisan 2017 tarihleri arasında Elazığ Fırat Üniversitesi Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniklerinde çocuğu yatarak tedavi gören, iletişim sorunu olmayan, Türkçe bilen, çalışmaya gönüllü katılmayı kabul eden, 763'ü kadın 254'ü erkek toplam 1017 ebeveyn oluşturdu. Verilerin değerlendirilmesi bilgisayar ortamında SPSS 20.0 yazılım programında yapıldı ve yüzdeler, ortalama, standart sapma, normal dağılım göstermeyen grupların ortalaması arasındaki ilişki ki-kare(chi-square) testi ile analiz edildi. Çalışmada elde edilen bulgulara göre; araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş ortalamasının 32.56 ± 0.847 yıl olduğu ve %57.4'ünün çocuğunun hastalığı ile ilgili olarak hiçbir yerden/kişiden bilgi almadığı, %34.5'inin çocuğunun hastalığına yönelik olarak internet ortamında araştırma yaptığını belirlendi. Çocuğun hastalığının tipi ile çocuğun hastalığı hakkında daha önce bilgi edinme durumu, internet ortamının bilgi edinmede yardımcı olma durumu arasında ve çocuğun hastalığı ile ilgili internette araştırma yapma ile ebeveyn eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulundu. Sonuç olarak internet ortamında çocuğunun hastalığına yönelik bilgi edinen ebeveynlerin büyük çoğunluğunun bu bilginin kendisine katkı sağladığını ifade ettikleri belirlendi. İnternet ortamında doğru adreslerden bilgi alındığında, çocuğun sağlık sorununa yönelik doğru bilgilerin edinilmesi sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: Ebeveynin Online Tutumu, İnternet Kullanımı, Doktor Hasta İletişimi

ABSTRACT

Determination of Internet Usage Situations Related to the Diseases of the Children of the Parents Treating the Child in the Pediatric Clinic Fatih DOĞAN, Hasan Kalyoncu University, Institute of Health Science, Nursing Department, Master With Thesis, Gaziantep 2018. This research, is planned as a descriptive study to determine the internet usage status of the parents of the children who are being treated for their children's diseases in pediatric clinics. Research data is gathered by Patient Introduction Form, which is developed by the researcher, and internet knowledge acquisition form by using face to face interview method, after receiving ethical committee and institution. Sample of the research includes 1017 parents -763 of whom are female and 254 of whom are male- whose children are being treated in Elazığ Fırat University Hospital Pediatrics Clinic between 21 December 2016 to 10 April 2017. These parents have no communication problems, speak Turkish, and eager to attend this research. Evaluation of the data is conducted in electronic environment via SPSS 20.0 Software, and the relationship between percentage, average, standard deviation and non-normally distributed variable are analyzed via chi-square test. According to findings of the research, It is reported that parents involved in this research are average of 32.56 ± 0.847 ages old, and %57.4 of them didn't get any information about their children from anywhere, and %34.5 of them searched online for the diseases of their children. Statistically significant relationship is found between: disease type of children, and the situation of getting knowledge about child's disease, and role of electronic environment in finding information about child's disease; and between the situation of searching online about child's disease and parents educational background. Conclusively, It is found that the majority of parents who searched online for their child's disease indicated that information gathered via internet provided great assistance to them. When information is gathered from right internet sources, it is possible to gather true information about child's state of health.

Keywords: Parental Online Attitude, Using Internet, Doctor-Patient Communication

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	vi
TABLO DİZİNİ.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	3
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Bilgi Toplumu	4
2.2. İnternet Kavramı.....	5
2.3. Bilgi Toplumunda İnternetin Sağlık Üzerindeki Etkileri	7
2.4. İnternetin “Sağlık ve Hastalık Bilgisi Verici” Rolü	8
2.5. İnternetin Hasta-Sağlık Çalışanı İlişkisi ve İletişimi Üzerindeki Etkisi	11
2.6. Tıbbi Bilginin Küreselleşmesi ve Sonuçları	12
2.7. Ebeveynlerin Çocuğunun Sağlığı İle İlişkili Bilgiye Erişimleri	12
3. GEREÇ VE YÖNTEM	15
3.1. Araştırma Soruları	15
3.2. Araştırmanın Yeri, Tipi ve Zamanı	15
3.3. Araştırmanın Etik Yönü	15
3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	16
3.5. Veri Toplama Gereçleri	16
3.6. Araştırmanın Uygulanması	17
4. BULGULAR	18
4.1. Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	18
4.2. Ebeveynin İnternet Kullanımı İle İlgili Bilgilerine İlişkin Bulgular	22

4.3. Ebeveynlerin İnternet Kullanım Durumları ile Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklerin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	25
5. TARTIŞMA	30
5.1. Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Bulguların Tartışılması	30
5.2. Ebeveynin İnternet Kullanımı İle İlgili Bilgilerine İlişkin Bulguların Tartışılması.	32
5.3. Ebeveynlerin İnternet Kullanım Durumları ile Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklerin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	35
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	38
6.1. Sonuç	38
6.2. Öneriler	38
KAYNAKLAR.....	39
EKLER	43
EK:1 ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI	43
EK:2 ETİK KURUL ONAY FORMU	45
EK:3 ETİK KURUL ONAY KARARI	46
EK:4 KURUM ONAYI.....	48
EK:5 VERİ TOPLAMA FORMLARI	49
EK:6 GÖNÜLLÜLERİ BİLGİLENDİRME VE OLUR (RIZA) FORMU	54
EK :7 İNTİHAL RAPORU.....	55
EK:8 ARAŞTIRMACININ ÖZGEÇMİŞİ.....	56

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Pediatri Kliniğinde Çocuğu Tedavi Gören Ebeveynlerin Çocuklarının Hastalıkları İle İlgili İnternet Kullanım Durumlarının Belirlenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

05/07/2018

Fatih DOĞAN

TABLO DİZİNİ

Tablo 4.1.1. Ebeveynlerin Sosyo Demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	19
Tablo 4.1.2. Ebeveynin Çocuğuna ve Hastalığına İlişkin Bilgiler.....	20
Tablo 4.2.1 Ebeveynin İnternet Kullanım Özelliklerinin Dağılımı.....	22
Tablo 4.2.2 Ebeveynlerin Çocuğun Hastalığına İlişkin İnternet Kullanım Özelliklerinin Dağılımı.....	23
Tablo 4.3.1. Ebeveynlerin İnternet Kullanımı Özellikleri İle Eğitim Durumlarının Karşılaştırılması.....	25
Tablo 4.3.2. Ebeveynlerin Çocuğun Hastalığına İlişkin İnternet Kullanım Özellikleri İle Çocuğun Hastalık Tipinin Karşılaştırılması.....	26
Tablo 4.3.3. Ebeveynin Çocuğun Hastalığı Hakkında Daha Önce Bilgi Edinme Durumu İle Çocuğun Yatış Tanısına Göre Yattığı Bilim Dallarının Karşılaştırılması.....	29

KISALTMALAR DİZİNİ

BD	: Bilim Dalı
PEW	: Pew Research Center
SAS	: Statistical Analysis System
SPSS	: Statistical Package for Social Science

1. GİRİŞ

Toplumlar geçmişten günümüze pek çok değişim yaşamışlardır. Yaşanan değişimlerin etkisi birçok toplumsal olgunun yanında sağlık ve hastalık olgusu, sağlığa yönelik davranışlar, sağlık ve hastalığa verilen anlamlar, hasta ve sağlık çalışanının konumu, hasta ve sağlık çalışanı arasındaki ilişki ve iletişimde de değişimlerin gelişmesine neden olmuştur (1).

Sanayiden bilgi toplumuna adım atmakla birlikte kitle iletişim araçları ve özellikle internet insan yaşamında olumlu gelişmelerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Teknolojik ve bilimsel alandaki hızlı gelişmeler modern tıpta da etkisini göstermiş, sadece sağlık çalışanlarının tekelinde olan sağlık ile ilgili bilgi ve uygulamalar günümüzde toplumdaki kişilerin de kolaylıkla ulaşabilecekleri bir boyut kazanmıştır (1,2). İnternet ortamında sağlık ile ilgili izlem, bakım ve tedavi yöntemlerine ilişkin bilgi edinen bireyler kendi sağlıkları hakkında söz sahibi olmaya başlamışlardır. Bu gelişmelerin sonucunda bireylerin sağlıkla ilgili daha çok bilgiye sahip olmaları, sağlık çalışanlarının tıbbi bilgi konusundaki otoritelerinin azalmasını da beraberinde getirmiştir. Ayrıca internet kullanımı, Tekeli (2005), Turner (2011) ve Kayabalı (2011)'nin ifadelerine göre *"bilgiye erişim olanaklarının artması sonucu tıbbi bilginin küreselleşmesine ve yeni sosyal destek ağlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak da günümüze kadar özel alana hapsolmuş hastalıklar ya da hastalar sosyal medyada yer almaya başlamışlardır"* (2,3,4).

Elektronik iletişimin yaşamın birçok alanında kullanılmaya başlandığı günümüzde, dünya pek çok değişim ve gelişim göstermiştir. İnternet ağı 1990'lı yılların başlarında tanıtılmaya başlanmış ve giderek artan bir hızla büyüme göstermiştir. Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de internet günlük hayatın vazgeçilmez parçası haline gelmiştir. Günümüzde yaşamın her alanında yaygın olarak kullanılan internetin, sağlık alanında da bilgilendirme/bilgilendirme amacı ile kullanımı hızla artmaktadır (5). İnternet kullanımı, sağlıklı ve hasta bireyler için kullanışlı ve sınırsız bilgiye hızlı, ucuz ve engelsiz şekilde erişim sağlamaktadır. Hastalıkları ve tedavi/bakım seçenekleri hakkında bilgi sahibi olmak isteyen bireyler, diğer kaynaklardan yapacakları zahmetli araştırmalara göre internet kullanımı ile bu bilgilere çok kısa sürede ulaşabilmektedirler (6). İnternet ortamında bilgiye ulaşımda tedavi ve bakım hizmeti veren sağlık birimlerinin, sivil

toplum örgütlerinin ve bireysel olarak sağlık çalışanlarının hazırlamış oldukları Web sayfalarının daha güvenli bilgi içerdiği ve daha çok ilgi çektiği düşünülmektedir. Son yıllarda pediatri kliniğinde çocuğu yatan ebeveynler de internet üzerinde farklı tedavi/bakım yöntemleri, klinik çalışmalar ve alternatif seçenekler ile ilgilenmektedirler.

Günümüzde internetteki uygulamalar sonucu, sağlık ile ilgili bilgilere ulaşım kolaylaşmış ve birçok kişi, bir sağlık profesyoneline gitmeden önce sağlığına ilişkin ön araştırmalar yapmaya başlamıştır. Resmi ve güvenilir kaynaklarda yer alan enformasyonlar, bireyin sağlık durumuyla ilgili doğru sağlık çalışanına başvurma, sağlık kuruluşlarında doğru uzmanlık alanına yönlendirilme ve yanlış bilinen tıbbi bilgilerin doğrusunu öğrenme gibi yararlar sağlamaktadır (7,8,9). Bazı resmi ve güvenilirliği olmayan sitelerde yer alan yanlış bilgiler ise bireylerin sağlık durumları ile ilgili endişe düzeylerini arttırmakta ve doğru karar almalarını olumsuz etkilemektedir.

İnternetin sağlık hizmetleri için kullanımı, kullanıcı tarafından sağlık Web siteleri üzerinden ulaşılabilen tüm hizmet ve aktiviteleri kapsamaktadır. İnternet; sağlık bilgisi içeren Web siteleri, sağlık kuruluşlarının kurumsal Web sitelerine erişim, sağlık ürünlerine erişim, sağlık çalışanları ve online destek gruplarıyla etkileşim gibi yaygın bir kullanım alanına sahiptir (10). Bu alanların hem sürekli erişilebilir hem de çok sayıda uygulamanın ücretsiz olması, sağlık kuruluşlarında sağlık çalışanları tarafından verilen hizmetlerden ayrılmakta ve hastalar tarafından sıklıkla tercih edilen bilgi kaynaklarına dönüşmektedir. Bireylerin internette sağlık ile ilgili bilgi arama davranışlarının incelendiği dünyada ve ülkemizde yapılmış araştırma sonuçlarına göre; güvene dayalı kişilerarası ilişki türü olan hekim ve hasta arasındaki iletişim süreci üzerine etkileri tanımlanmış, her hastanın tıbbi geçmişinin belirleyici olduğu hastalık durumlarında, bireyin hekimi ile yüz yüze iletişim kurması, tanı ve tedavi sürecinde işbirliği içinde olması, sorumluluğu paylaşması gerekliliği önerilmiştir (10,11).

İnternette yer alan sağlıkla ilgili bilgilerin bireylere sadece bilgilendirme konusunda fikir verme amacı taşıması gerekmektedir. Sağlık okur yazarlığı; sağlıklı /hasta birey, sağlık çalışanı ve elektronik kaynaklar arasındaki iletişim sürecinde bireyin sağlıkla ilgili bilgiyi doğru anlama ve kullanma becerisi olarak tanımlanır. Sağlıklı /hasta birey çeşitli kanallardan güvenilir sağlık bilgisinin nasıl edinilmesi gerektiğini öğrenerek sağlık okur yazarlığını daha iyi düzeye getirmelidirler (8,10,11). İletişim araçlarında yayımlanan her

sağlık bilgisinin ya da istatistiğinin bireyin kendisi için uygun olup olmadığına karar vermesinin kendi sorumluluğu altında olduğu kabul edilmektedir.

Ebeveyn veya hasta olan çocuğun bakımını üstlenen aile bireylerinin; konan tanı ve yaşanılacak olan süreç ile ilgili olarak en kısa süre içinde ve daha fazla bilgiye sahip olmak istemeleri beklenen doğal bir davranıştır. Tedavi eden ya da bakım veren kişinin/kişilerin var olan durum, yapılan/yapılacak olan işlemler ve olabilecek gelişmelerle ilgili yeteri kadar bilgi vermesine karşın, ailenin daha fazla ve detaylı bilgiye sahip olmak istemesi çok doğal ve normal bir tutumdur. Bu amaçla istenilen bilgilere ulaşmak için de internet çok kullanışlı bir kaynaktır. Çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemine göre fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal tepkileri/gereksinimleri hem değişik çocuk yaş dönemlerinden hem de yetişkinlerden farklılık gösterir. İnternet ortamında çocuğun sağlığına ilişkin verilen bilgiler; çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemi göz önünde bulundurularak, yaşa özel bilişsel, sosyal, duygusal gelişimi, değişen fizyolojisi, metabolizması, doğuştan ya da sonradan kazanılan hastalıkları gibi unsurları da kapsamalıdır.

Pediyatri kliniğinde çocuğu tedavi olan ebeveynlerin internet kullanım sıklığının ve kullandıkları Web sayfalarının bilinmesi, onların bilgilendirilmesi için kullanılacak Web sayfalarının geliştirilmesini ve içerdiği bilgilerin doğruluğu açısından konusunda uzman sağlık çalışanları tarafından kontrol edilebilmesine, denetlenebilmesine olanak sağlayabilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, pediyatri kliniğinde çocuğu tedavi gören ebeveynlerin çocuklarının hastalıkları ile ilgili internet kullanım durumlarının belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Bilgi Toplumu

Toplumlar oluştuğu günden bugüne kadar sürekli bir gelişim sürecindedir. Genel olarak toplumların ilkel, tarım, sanayi ve bilgi toplumu aşamalarından geçtikleri söylenebilir. Ancak bu geçiş aşamalarında hiç şüphesiz ki bölgesel bir eşitlik söz konusu değildir. Dünyanın farklı bölgelerindeki toplumlar aynı dönem içerisinde birbirinden farklı özellikler gösterebilmiş ve farklı toplum biçimi aşamalarında olmuşlardır. Yine bu farklılıklar toplumsal düzeyde olduğu gibi bireysel düzeyde de yaşanmıştır (1).

Sanayi toplumunun gelişimiyle birlikte ortaya çıkaran teknolojiye ilerlemeler, insanların yeteneklerini adeta kaslarının bir uzantısı şeklinde geliştirmiştir. Bilgi toplumunda ise insanların yeteneklerinin beyinlerinin uzantısı şeklinde geliştiği ifade edilmektedir. Sanayi öncesi toplumlarda insanlar yaşamlarını çok az enerji harcayarak devam ettirmişlerdir. Sanayi toplumunda insanların yaşamlarını enerji sağlamak için kullandıkları fosil yakıtlar ve geliştirdikleri makineler düzenlemeye başlamışlardır. Bu süreç kişi başına düşen enerji miktarını büyük oranda arttırmıştır. Günümüz bilgi toplumunda ise Tekeli (2005)'nin ifade ettiği gibi *"insanların teknolojiyi yapabilme yetenekleri bilgisayar teknolojisi ile yeni bir alanda gelişmeye başlamıştır. Henüz başlangıç aşamasında olursa da bilgisayar, insan beyni gibi karmaşık süreçlerle sembolleri işleme kapasitesini geliştirmekte, bu yolla bilgi stokları oluşturularak bilgilere ve yeni bilgi akımlarına dayalı kararlar"* üretilebilmektedir (2). Bu nedenle bilgi toplumunda insanların kendi buluşlarıyla kendi yapabilirlik düzeylerini geliştirme süreci içerisine girdikleri söylenebilir.

Günümüzde insanlar teknolojik gelişmelerin sağladığı olanaklarla geçmişe oranla çok daha yüksek bir etkinlik göstererek yaşamlarını sürdürebilmektedirler. Giderek artan ve yayılan teknolojik gelişmeler toplum örgütlenmesinde, üretimin niteliklerinin değişmesinde, yaşam şekillerinin tanımlanmasında çeşitli değişikliklerin yaşanmasına yol açmış, böylelikle bilginin anlamı, işlevi ve yorumlanış biçiminde de birtakım farklılıklar ortaya çıkmıştır (1,2).

Bilgi toplumunda toplumsal hayatın en önemli özellikleri hızlı bilgi akışı, hızlı gelişme ve hızlı değişimdir. Hızla artan bilgi birikimi, bilgide seçiciliğin ortaya çıkmasını

beraberinde getirmiştir (12). Çünkü bilgi toplumunda her yeni gün ve her an yeni bilgiler ortaya çıkmakta ve bilginin küreselleşmesiyle hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Bilgilerin bu denli çok olması ve farklılıklar içermesi, insanların ortaya konulan bilgilerden kendilerine uygun olanları seçmesini beraberinde getirmektedir.

Bilgi toplumunda eğitim ve öğretimde bir devamlılık söz konusudur. Bu toplum biçiminde insanlar yaşamlarının başlangıcından bitimine kadar aktif bir öğrenme süreci içerisinde bulunmaktadır. Çok işlevli ve gelişmiş bilgisayarlar, çeşitli yayın olanakları, bilgi iletimi ve haberleşmeyi daha da kolaylaştırmakta ve dünya bu anlamda gerçekten küçülmektedir (1,12). Bilginin küreselleşmesiyle farklı coğrafyalarda birbirini tanıma ihtimalleri çok düşük olan kişiler, karşılıklı iletişim kurma olanağına sahip olarak, hiç elde edemeyecekleri bilgilere ulaşabilmektedirler.

Bilgi toplumunda bilgi edinmek için herhangi bir yere gitmeye gerek yoktur. Bilgiye evden ya da iş yerinden kolaylıkla ulaşılabilir. Herkes, her yerde ve istendiği anda açık olan dünya çapındaki elektronik kütüphanelere, arşivlere ve veri bankalarına bağlanabilmektedir (13). Bu nedenle bilgi toplumunda bilgiye erişimin geçmişe oranla oldukça kolay ve rahat olduğu söylenebilir.

2.2. İnternet Kavramı

Bilgi toplumunda kitle iletişim araçları büyük bir öneme sahiptir. Bilgi, kitle iletişim araçları ile yayılarak toplumsal hale gelmektedir. Kitle iletişim araçlarından olan internet de günümüzde giderek yaygınlaşarak bilginin kolay ve ucuz bir şekilde küreselleşmesine neden olmaktadır.

Bilgisayar ve internet bilgi toplumunun temelini oluşturan yapı taşlarındandır. Bilgisayar ve internet daha önce görülmemiş düzeyde bilgi depolanmasına ve bilgi akışına neden olmaktadır (12). İnternet Maigret (2012)'nın görüşüne göre, *"evrenselliğiyle, esnekliğiyle, aktarım biçimlerinin ve kullanımının ekonomik olması nedeniyle geleceğin tek medyası olarak gösterilmektedir. Hem istenileni bulmak, hem de kişisel bilgi paylaşımı için elverişli bir ortam sağlayan internet, diğer medya organlarına oranla kullanıcılarına daha fazla özgürlük"* sunmaktadır (14). Genel olarak insanlar internet aracılığıyla istedikleri anda istedikleri bilgilere rahatlıkla ulaşabilme olanağına sahiptirler.

İnternet, iletişim ve bilgiye işlevsel başvuru gereçlerini oluşturmaktadır. Elektronik posta aracılığıyla kişilerarası iletişim kurulmakta, tartışma forumlarında ise hem toplu tartışma ortamı hem de ortak çalışma ortamı sağlanmaktadır. İnternet, Web kitle medyasının ya da uzmanlaşmış medyanın içeriklerini aktarma rolüne sahiptir. İnternette bilgi veren ve eğlendirici siteler televizyona benzer işlev görmektedir. Ticari sitelerde ise ürün tanıtımı ve satın alma işlevleri bulunmaktadır (14,15). İnternet ağında bireyler Giddens (2012)'a göre; *"bilgi aramakta, belirli sitelere girmekte, daha sonra başvurmak üzere bu sayfaları işaretleyebilmektedirler. Ağ aracılığı ile pek çok belgeye, virüsten korunma programlarına, bilgisayar oyunlarına ulaşılabilir. Web siteleri duyulara grafiklerle, fotoğraflarla, çeşitli görüntü ve seslerle hitap"* etmektedir (16).

İnternet toplumsal, ailesel, etnik grupların yanı sıra çıkar grupları, beğeni ve kültür toplulukları arasındaki ilişkileri de kolaylaştırmaktadır (15). İnternet hem telefon ve telgraf gibi bireyler arası etkileşimi sağlamakta hem de radyo ve televizyon gibi belirli bir içeriği büyük gruplara ulaştırmaktadır (16). Bu nedenle internetin kullanılması ve yaygınlaşması sonucunda iletişimin de giderek geliştiği söylenebilir.

Farklı iletişim araçlarına göre internet kullananlar çok daha aktif durumdadırlar. Sadece kendileri için sunulan bilgilerin dışında istedikleri bilgilere de ulaşabilmektedirler.

İnternet küresel ve yerel olarak iletişim ve etkileşime yeni boyutlar kazandırmıştır. Günümüzde artık gündelik işler online olarak yapılabilmektedir. Bununla birlikte internet toplumsal dünyayı keşfetmeye dair yeni ve heyecanlı fırsatlar sunmaktadır. Ancak; insanlar üzerinde olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Bazen insanlar ve toplumlar arası ilişkilere zarar da verebilmekte; birtakım sorunların yaşanmasına neden olmaktadır (15). Kimilerine göre internet bireysellik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Çünkü insanlar internette sörf yaparak ya da alışveriş yaparak tatmin olmakta, tüm toplumsal alanlarda yakınlık duyulan küçük gruplara kapanma ve evrensel açılım isteği arasında sıkışıp kalabilmektedirler. Ayrıca internet bilgi alanında yorucu ve yalnızca sürükleyici olabilmektedir (14). Kimi zaman da kişiler internette sahte kimliklere sahip olabilmektedir. Bu nedenle internet kullanımının bireysel ve toplumsal düzeyde olumlu ya da olumsuz sonuçlar doğurabildiği söylenmektedir.

2.3. Bilgi Toplumunda İnternetin Sağlık Üzerindeki Etkileri

Günümüz dünyasında bilgi toplumuna bakıldığında kitle iletişim araçları oldukça büyük bir öneme sahiptir. Hızla gelişen televizyon, gazete, internet gibi kitle iletişim araçları bilginin paylaşılması ve yayılması konusunda oldukça büyük ve etkin bir rol oynamaktadırlar.

Bilgi toplumunda internet kullanımının giderek artması bireylerin kendi sağlıkları ya da hastalıkları konusunda bilgi sahibi olmalarını beraberinde getirmektedir. Bu nedenle Günler (2015)'in belirttiği gibi; *"tbbi bilginin tek sahibi olarak görülen sağlık çalışanlarının otoritesinde birtakım değişiklikler yaşanabilmekte, bu değişiklikler sağlık çalışanı – sağlıklı/hasta birey ilişkisine de yansiyabilmektedir. İnternet kullanımı ile bireyler kendi sağlıklarından sorumlu hale"* gelebilmektedirler (1). Aynı zamanda internet, coğrafi olarak farklı bölgelerde yaşayan, birbirini tanımayan, ancak ortak sağlık sorunlarına sahip olan bireyler için sosyal destek ağları sağlayarak, hastalıkları nedeniyle toplumsal olarak etiketlenmiş kişilerin sağlık sorunlarını ve yaşadıkları diğer problemleri rahatlıkla başkalarına aktarmalarına, çeşitli çözüm yolları aramalarına ve birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmalarına neden olabilmektedir (11). Aynı zamanda bireylerin modern tıbbın dışında alternatif tıp uygulamaları hakkında bilgi elde ederek, hastalıklarını tedavi ya da sağlıklarını korumak için çeşitli yöntemleri denemelerine yol açabilmektedir.

Günler (2015), Tekeli (2005), Ercan ve Çok (2007)'un açıklamalarına göre, *"internet bireylere sağlık ve hastalık konusunda bilgi vermekte, sağlık çalışanları ile iletişimi etkilemekte ve şeklini değiştirmekte, yeni sosyal destek ağlarının ortaya çıkmasına neden olmakta, tbbi bilginin küreselleşmesine ve sağlık çalışanlarının otoritesinde çeşitli değişikliklerin yaşanmasına neden olmaktadır. İnternet aracılığıyla bireylerin kendi sağlıkları konusunda daha çok söz hakkına sahip oldukları ve sağlık ya da hastalıklarını daha çok yönlendirebildikleri belirtilmektedir. Ancak bununla birlikte bireylerin sağlığını ya da hastalıklarını her zaman olumlu yönde"* etkilememektedir (1,2,16). Bireysel farklılıklar nedeniyle hastalıkların belirtileri, tedavi şekilleri gibi pek çok durum kişilere göre değişiklik gösterebilmektedir. Dolayısıyla internette elde edilen bilgilere göre bireylerin kendi kendilerine sağlıklarıyla ilgili karar vermeleri yanıltıcı olabilmektedir. Ayrıca, internette elde edilen bilgilerin her zaman güvenilir olmaması nedeniyle bireylerin internette elde ettikleri bu bilgilere göre sağlıklarına ilişkin

girişimlerde veya uygulamalarda bulunmaları bazen sağlıklarını kaybetmelerine neden olabilmektedir.

2.4. İnternetin “Sağlık ve Hastalık Bilgisi Verici” Rolü

Günümüzde insanlar daha sağlıklı ve uzun süre yaşamak istemektedirler. Bu nedenle internette sağlık bilgisi davranışı giderek yayılmaktadır. Sağlığına dikkat eden eğitilmiş tüketicilerin bulunduğu ABD ve Batı Avrupa ülkelerinde sağlık Web siteleri hastalıklar, tedavi yöntemleri ve ilaçlarla ilgili bilgi sahibi olmak isteyenlerin hedefi konumundadırlar (17).

Günümüzde 100 milyon insanın sürekli interneti kullandığı ABD’de tüm kullanıcıların %66’sı, yetişkinlerin ise %80’i sağlık bilgisi edinmek için internete başvurumaktadırlar. Sürekli sağlıkla ilgili Web siteleri oluşturulmakta ve bu siteler birçok bireye yol göstermektedir (18). ABD’de Pew Research Center (PEW) İnternet ve American Life projesinin verilerine göre kronik hastalığa sahip olan bireylerin %75’i internetten öğrendikleri tedavi yöntemlerini uygulamaktadırlar. İspanya’da Miguel Hernandez Üniversitesi’nin yaptığı bir araştırmaya göre, hastaların %90’ı sağlık kuruluşuna başvurmadan önce gidecekleri hekim ile ilgili bilgilere internet aracılığıyla ulaşmaktadırlar (4).

Türkiye’de 2013 tarihinde Doktorsitesi.com ve SocialTouch 8 bin kişi ile yaptığı çalışmada, katılımcıların sağlık ile ilgili bilgiyi öğrenmek için başvurdukları yöntemler araştırılmış ve katılımcıların birden fazla yanıt verdiği sonuçlara göre; %78,77’sinin internet, %60,29’unun doğrudan hekim, %22,41’inin yakınları aracılığıyla bilgi edindikleri, %1,55’inin ise sağlıkla ilgili bilgiye gereksinim duymadıkları belirtilmiştir. Aynı çalışmada katılımcıların %27,37’sinin ayda 2-3 kez, %21,98’inin ayda 1 kezden daha az, %19,49’unun haftada 3 kezden daha fazla, %17,22’sinin haftada 1-2 kez, %13,94’ünün ayda 1 kez sağlık ile ilgili konularda internete girdiklerini açıklanmıştır. Araştırmada katılımcılar birden fazla yanıt vererek, %89,73 oranında gereksinim duyduğu sağlık konularında veya hastalıklarla ilgili, %55,92 oranında ilaçlarla ilgili, %47,99 oranında sağlık hizmetleriyle ilgili, %44,12 oranında da hekim ve sağlık çalışanlarıyla ilgili, %42,03 oranında hekimden randevu almak için interneti kullandıklarını ifade etmişlerdir. Hastane ve hekim seçiminde katılımcıların %44,64’ü internetin önemli olduğunu, %28,73’ü ne önemli ne de önemsiz olduğunu, %14,95’i çok

önemli olduğunu, %6,89'u önemli olmadığını, %4,79'u hiç önemli olmadığını ifade etmişlerdir (19).

İnternet yolu ile insanlar Günler (2015) ve Conrad (2011)'a göre, "*devlet tarafından desteklenen Web sitelerinden, hastanelerden, diğer bireylerden, kurumsal Web sitelerinin dışındaki Web sitelerinden, bloglardan, onlinechat odalarından, ilan panolarından, bireysel tartışma sitelerinden sağlık ya da hastalığa ilişkin bilgi edinebilmektedirler. Bu sitelerden pek çoğu bireyin kendi görüş ve düşüncelerini açıklamalarına izin vermektedir. Bu nedenle internet sitelerine giren kişiler başkalarının bireysel gözlemleri ve deneyimleriyle ilgili de bilgi*" alabilmektedirler (1,18).

İnternet üzerinde yer alan Web siteleri, kullanıcıların istek ve önerileri doğrultusunda hareket etmekte, hastalıklar, klinik deneyler, ilaçlar, tedavi yöntemleri, kişisel bakım, gıdalar ve beslenme, formda kalma ve spor, şifalı bitkiler, sağlık kütüphanesi, alternatif tıp yöntemleri gibi genel düzeyde bilgiler vermektedirler. Web siteleri sağlık eğitimi ile ilgili bilgiler ve sağlık Web sitesi üye hizmetleri de sunmaktadır. Sağlık Web sitelerinin aynı zamanda ticari özellikleri de bulunabilmektedir. Bu anlamda kişisel bakım ürünlerinden doğal ilaçlara kadar geniş bir yelpazede ürünler sergilenmekte, zayıflama, formda kalmaya yarayan ürünler pazarlanmakta, her türlü tıbbi ürünün satışı yapılabilmektedir (17,20).

Sağlık olarak bilgi edinmek için kullanılan internet, bireysel olarak gizlilik sağlayabilmektedir (21). Bu sayede etrafından gizlediği hastalığını, tedavi yöntemlerini, risk faktörlerini veya başvuracakları hekimleri internet vasıtasıyla öğrenebilmektedirler.

Günümüzde hekim ve sağlık çalışanları da interneti yaygın bir şekilde kullanmakta ve bireylerin durumları hakkında daha fazla bilinçli hale gelmektedirler. Bu nedenle sağlık alanında çalışan kişilerin de internette bulunan sağlık bilgilerinden haberdar olmaları bir zorunluluk haline gelmiştir (17). Bunun dışında hekimler interneti daha çok laboratuvar sonuçlarına bakmak, diğer hekimlerle fikir alışverişinde bulunmak, hasta randevularını planlamak, yeni tanı ve tedavi yöntemleri hakkında hastalarına bilgi vermek amacıyla kullanmaktadırlar. İnternetin kullanılması hekimlerin ofis maliyetlerini azaltabilmekte ve verimliliklerini artırabilmektedir. Yine Web siteleri sayesinde hekimler çeşitli mesleki örgütlerine katılabilmekte, kendi reklamlarını yapabilmektedirler (20).

İnternet, kullanıcılara sağlık konusunda oldukça fazla bilgi vermektedir. Ancak internet üzerinden sağlık bilgisi edinme sürecinde teknik dil ve tıbbi dil ile ilgili problemler yaşanabilmektedir. Kişiler tıbbi terimleri anlama hususunda zorluklarla karşılaşabilmektedirler (22). Sağlık bilgilerinin eksik ya da yanlış anlaşılması sonucunda kimi zaman yanlış uygulamalar ya da davranışlar sergilenebilmektedir. Bütün bunlar ise sağlığı olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Kontrol edilemeyen bir yapıya sahip olan internet ortamı, doğru olmayan, yanıltıcı ya da tehlikeli bilgiler barındırabilmektedir. Bunun sonucunda internette doğru kaynağı seçmekle ilgili problemler yaşanabilmektedir (22,23). İnternette bulunan sağlık bilgilerinin güvenilir olduğuna ilişkin bir veri olmadığından, kimi zaman internette bulunan bilgilerin fazlalığı bireylerin kafasını karıştırmakta, yanlış ve eksik bilgilendirilmelerine, kendi kendilerine hastalık tanılarını koymalarına ve kimi zaman da yanlış tedaviler uygulamalarına neden olabilmektedir (24).

İnternette bulunan bilgiler çeşitli riskler de taşıyabilmektedir. Örneğin internet vasıtasıyla bireyler intihar yöntemleri gibi çeşitli bilgilere rahatlıkla ulaşabilmektedirler (22). İnternet aracılığıyla riskli davranışlar edinenler sağlıklarını kötü yönde etkileyecek uygulamalarda da bulunabilmektedirler.

İnternet ortamında pek çok hastalık bilgisine ulaşılması bazen bireylerin gereksiz yere endişelenmelerine neden olabilmektedir. Bu çeşitli bilgileri okuyan bireyler gerçekte olmamasına karşın kendilerinde bu belirtileri hissederek, kendilerini hasta olarak nitelendirebilmektedirler (1).

İnternet aracılığıyla başkalarından elde edilen sağlık ve hastalık bilgileri bireyleri çeşitli yanılgılara sürükleyebilmektedir. Günler (2015)'in ifadesine göre, *"herhangi bir hastalığa sahip olan kişi benzer sağlık problemi yaşayan kişiden elde ettiği bilgilere göre tedavi ve bakımını yönlendirmeye çalışabilmekte, kimi zaman da kendisi için önerilen bu tedavi ve bakımı sonlandırabilmektedir"*(1).

Artık günümüzde hastaların, hasta yakınlarının ve sağlıklı kişilerin sağlık bilgisi edinmek, yeni tedavi biçimlerini öğrenmek, risk faktörleri hakkında bilgi sahibi olmak, sağlıklı yaşam biçimlerini öğrenmek, gidecekleri hekim hakkında bilgi sahibi olmak, sağlıkla ilgili çeşitli alışverişlerde bulunmak gibi pek çok konuda interneti kullandıkları

bilinen bir gerçektir. Bununla birlikte sağlık çalışanları da değişik amaçlarla interneti kullanıp, kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlamaktadırlar. Ancak internet yolu ile edinilen bilgiler her zaman doğru olmayabilir. Yanlış ya da eksik bilgi edinilmesi, bireylerin sağlıklarını kaybetmelerine neden olabilmektedir. Yine internet üzerinde tıbbi dilin kullanılması, güncel olmayan birtakım sağlık bilgilerinin yer alması yanlış sağlık uygulamalarına ve bireylerin internet aracılığıyla sürekli yeni hastalıklar hakkında bilgi edinmeleri gereksiz endişelere yol açabilir. Dolayısıyla internet ortamının bilgi verici özelliği bireyin sağlık durumunu olumlu ve olumsuz yönde etkileyebildiği belirtilmektedir.

2.5. İnternetin Hasta-Sağlık Çalışanı İlişkisi ve İletişimi Üzerindeki Etkisi

Bilgi toplumunun en belirgin özelliklerinden biri olan internet kullanımı, bireyler arasındaki ilişki ve iletişim biçimini değiştirdiği gibi, sağlık çalışanı ve hasta arasındaki ilişkiyi ve iletişim biçimini de değişikliğe uğratmıştır.

İnternet ortamında sağlık konusu ile ilişkili iletişim; sağlık çalışanlarının kendi aralarında ve sağlıklı/hasta bireyle olan iletişimleri, sağlıklı/hasta bireylerin birbirleriyle olan iletişimleri ve hasta bireye/çocuğa sahip ailelerin sağlık çalışanları ile gerçekleşmektedir (25). İnternet ortamında sağlık ile ilişkili bilgilerin kullanımının yaygınlaşması sonucunda, bireyler hızlı bir biçimde geçmişte sadece sağlık çalışanınca bilinen tıbbi bilgilere kolayca ulaşmaktadır. Bu durum sonucunda günümüzde sağlık çalışanı ile sağlıklı/hasta birey arasındaki sağlık bilgisi boşluğu giderek daralmış, bireyler geçmişe oranla sağlık ile ilgili kararlarda çok daha aktif bir rol almış ve sanal ortamda iletişim kurmaları artmaya başlamıştır (3).

Günümüzde internet ortamında uluslararası düzeyde hasta başında tıbbi görüş alışverişi yapılabilmekte farklı tedavi yöntemleri uygulanabilmektedir. İnternet ortamındaki bu iletişim şekli gerek sağlık çalışanına gerekse danışan bireye hem zaman kaybını azaltmakta hem de ekonomik fayda sağlamaktadır

İnternet bir taraftan sağlık çalışanı ve sağlıklı/hasta birey arasındaki ilişki biçimini değiştirirken, diğer yandan da iletişim şeklini değiştirebilmektedir. Sağlık alanında hastane başhekimleri, uzman hekimler, diğer sağlık çalışanları ve hastaneler tarafından kullanılan bloglar oldukça önemli bir yere sahiptirler. Bu bloglarda hastalar, hastane ya

da sağlık çalışanları ile ilgili görüşlerini ve düşüncelerini bildirmektedirler. Yapılan bir araştırmada twitter kullanan hekimlerin %48'inin bloglarına link verdikleri açıklanmıştır. Günümüzde twitter sosyal medyanın sağlık açısından en etkili araçlarından biri olarak kabul edilmektedir (1,4).

2.6. Tıbbi Bilginin Küreselleşmesi ve Sonuçları

Elektronik bilgi çağından önce sağlık konuları ile ilgili bilginin tek sahibi başta hekimler olmak üzere diğer tüm sağlık çalışanları olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde sağlıklı/hasta bireyin sağlığı ile ilgili en önemli rolü sağlık çalışanının dediklerini dinleyerek istenilenleri yerine getirmektir. Ancak internet kullanımıyla birlikte bu durum tamamen değişikliğe uğramıştır. Sayısı binleri geçen internet siteleri sadece hastalıkların tüm detayları ile ilgili bilgiler vermemekte, ayrıca hastalıkla ilgili son gelişmeler, farklı tedavi yöntemleri konusunda da bilgi vermektedirler (26-30). Bu nedenle sağlık ile ilgili sorunu olduğunda geçmişte ilk önce hekimlere başvuran bireyler, bilgi çağıyla birlikte günümüzde ilk olarak internete başvurabilmektedirler.

Günümüzde hastalık riskini saptayan, hastalık tanısı koyabilen bilgisayar programları üretilmeye başlanmıştır. Bunların hekimlerin yerini almaları söz konusu olmamakla birlikte, önemli bir konuma sahip oldukları ifade edilmektedir. Bu programlar bireylerin ne tür sağlık sorunlarıyla karşılaşabilecekleri ya da hangi hastalıklara yatkın olabilecekleri konusunda bilgi edinmelerini kolaylaştırmaktadır (31).

2.7. Ebeveynlerin ocuğunun Sağlığı İle İlişkili Bilgiye Erişimleri

İnternet, son yıllarda, sağlık bilgisi arayan bireyler için en önemli başvuru kaynağı haline gelmiştir. İnternet ortamından elde edilen sağlık bilgisine ilişkin alt analizlerde, internet üzerinden sağlık bilgisi edinmenin, bireyin kendi ya da bir diğer kişinin sağlığını kontrol etme ve ynetebilmede bilinç sağladığı, karar verme süreçlerinde bireyi güçlendirdiği ve hekim ile görüşme sırasında bireye önemli düzeyde yardımcı olduğu belirtilmektedir.

Günümüzde bir bireyin tedavi ve bakımı için sağlık çalışanları - birey – aile yeleri bir araya gelerek amaca yönelik ortak karar vermeleri gerekliliği özellikle vurgulanmaktadır. Hasta ve ailesinin internet kullanımı sağlık ile ilgili konularda karar almasını yönlendiren önemli unsurlardan birisidir (32).

Çocuk sağlığı ve hastalıkları ile ilgili alanlarda da internet kullanımı, ebeveynlere çocuklarının sağlık bakımlarına aktif şekilde katılmaları için önemli bir rol oynamaktadır. İnternet kullanımı ile ebeveynler çocuklarının sağlıklarına yönelik sınırsız bilgiye ulaşma avantajlarını elde ederler. Literatürde ebeveynlerin internet ortamının güncel tıbbi bilginin sunulduğu ekstra kaynak olarak gördükleri, vurgulanmaktadır (33).

Ebeveynler ile yapılan çalışmalarda çocuklarının sağlıkları ile ilgili bilgi arayışı amacı ile internet ortamına genellikle evlerinden ulaşım sağladıkları, sadece dar kapsamlı tek bir ilişkili sayfayı göstermek yerine birçok sayfayı kullanıcının hizmetine sunan arama motorlarını tercih ettikleri, sadece tıbbi bilgi ile belli bir alanda bilgi veren kısıtlanmış arama motorlarını, ebeveynlerin kullanmayı istemedikleri gözlemlenmiştir.

Ayrıca ebeveynlerin ticari amaç gütmeyen veya hastanelere ait siteleri daha güvenilir olarak değerlendirdikleri ve çocuklarının sağlıkları ile ilgili bilgi almak amacıyla kullandıkları belirtilmektedir. Buna karşın ebeveynlerin, önemsenecek orandaki kısmı internette ulaştıkları sitelerin ne tür siteler oldukları konusunda emin olmadıkları ve güvenilirliği ile ilgili endişe yaşadıkları bildirilmiştir. Ebeveynlerin tamamına yakını çocuklarının hastalıkları ile ilgili bilgi aramayı amaçladıkları ancak, birbirinden farklı, bilimsel dayanağı olmayan ve net olarak açıklanmamış bilgilerle karşılaştıkları açıklanmıştır (32). İnternet ortamında sağlık ile ilgili bilgi arayan ebeveynlerin büyük kısmı hekimlerinin veya eczacılarının, kendilerine önerecekleri sitelere olan güvenlerini arttıracığını düşünmektedirler (32,33).

Ebeveynlerin çocuklarının sağlık sorunuyla ilişkili olarak çocuk cerrahisi ile ilgili internet ortamında bilgi arayışlarının değerlendirildiği çalışmada, ebeveynlerin büyük kısmının internette ulaştığı bilgilere karşı olumlu tutum sergiledikleri, buldukları bilgilerin anlaşılabilir ve kullanışlı olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Ebeveynlerin bu kaynaklara duydukları aşırı güven araştırmacılar da endişeye neden olmuş ve riskli olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak araştırmacılar ebeveynlerin çoğunun çocuklarının tedavi süreçlerini ya da bizzat kendilerini ilgilendiren süreçleri değerlendirirken internetten edindikleri bilgilerden etkilendiklerini, internet ortamında buldukları bilgilerin doğru olduklarını düşündüklerini ve buldukları bilgilerin doğru olmayan bilgileri de içerdiğini bilmediklerini açıklamışlardır (32,33).

Aynı çalışmanı diğer bir ayağında da çocuk cerrahisine ait konuların ele alındığı internet siteleri incelenmiş, toplam 300 siteden sadece 5 sitenin bu alanda genel çapta kabul gören bilgileri ve önerileri içerdiğini görülmüştür (32). Ebeveynlerin ciddi anlamda internet aracılığıyla güvenilir ve doğru bilgi bulma konusunda sorun yaşayabilecekleri ve çocuk cerrahi çalışanlarının bu konuda ebeveynlere destek sunmaları, güvenilir siteler ile ilgili rehberlik yapmaları önerilmiştir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Soruları

Araştırmada aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır.

1. Ebeveynler çocuklarının hastalıklarına ilişkin bilgi edinmede internet kullanıyorlar mı?
2. Ebeveynler çocuğun hastalığına yönelik bilgi edinmede internet ortamını faydalı buluyorlar mı?
3. Ebeveynlerin çocuğun hastalığına yönelik internet kullanımını etkileyen faktörler nelerdir?

3.2. Araştırmanın Yeri, Tipi ve Zamanı

Araştırma, Elazığ Fırat Üniversitesi Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Klinikleri'nde tanımlayıcı olarak 21 Aralık 2016 ile 10 Nisan 2017 tarihleri arasında yapıldı.

Fırat Üniversitesi Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Klinikleri; Acil, Çocuk Yoğun Bakım, Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi, Süt Çocuğu, Büyük Çocuk ve Çocuk Cerrahisi servislerinden oluşmaktadır. Süt Çocuğu Servisi'ne büyük çoğunlukla 0-3 yaş arası çocuklar, Büyük Çocuk Servisi'ne büyük oranda 3-18 yaş arası çocuklar ve Çocuk Cerrahi Servisi'ne de cerrahi girişimde bulunulan çocuklar yatırılmaktadırlar. Toplam 103 hasta yatağı ve 47 küvöz bulunmaktadır. Çocuk Acil, Çocuk Yoğun Bakım, Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi'nin özelliklerinden dolayı bu ünitelerdeki hasta çocuk ve ebeveynleri araştırma kapsamına alınmamıştır. Çocuğun yatış tanısına göre araştırmacı tarafından ilgili bilim dalları sınıflandırılması yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma konusu Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu 04.04.2017 tarih ve 2017-03 sayılı onayı ile kabul edildi (Ek 1). Araştırmanın yapılmasında etik ve yasal bir sorun olmaması amacıyla Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Girişimsel Olmayan Tıbbi Etik Kurulu Komisyonu'ndan etik kurul izni (Ek 2; Ek 3) 09.11.2016 ve Elazığ İli Fırat Üniversitesi Hastanesi Başhekimliği'nden yazılı izin (EK 4) 16.12.2016 tarihinde alındı. Hasta yakınları bilgilendirildi, sözel ve yazılı onam alındı.

3.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Fırat Üniversitesi Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Klinikleri'nde çocuğu yatarak tedavi gören ebeveynlerin tümü oluşturdu. Çalışmada örneklem seçimine gidilmeyip en az ilkokul mezunu olan, Türkçe bilen, iletişim sorunu olmayan ve araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden tüm ebeveynlere ulaşılmaya çalışıldı. Verilerin toplandığı tarih aralığında araştırmanın yapıldığı kliniklerde tedavi amacıyla çocuğu yatan ebeveyn sayısının 1176 olduğu, bu ebeveynlerden 73'ünün ilkokul mezunu olmadığı, 19'unun Türkçe bilmediği, 3'nün iletişim sorunu olduğu, 26'sının ebeveynin yanında olmaması (abi, abla, hala, teyze) ve 38'nin araştırmaya katılmak istememesi nedeniyle çalışma dışında tutuldu. Araştırma 763'ü kadın 254'ü erkek olmak üzere toplam 1017 ebeveyn ile sürdürüldü.

3.5. Veri Toplama Gereçleri

Araştırmada, veri toplama formu olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve ekte sunulan (Ek 5) ebeveyn ve çocuğa yönelik sosyo demografik özellikleri içeren 12, ebeveynin internet kullanımı ile ilgili bilgileri içeren 19 soru olmak üzere toplam 31 sorudan oluşan "Çocuğu Hastanede Yatan Ebeveynin İnternet Kullanım Durumunun Belirlenmesi Anketi" kullanıldı.

Çocuğu Hastanede Yatan Ebeveynin İnternet Kullanım Durumunun Belirlenmesi Anketi; ebeveyn ve çocuğun sosyodemografik (yaş, cinsiyet, meslek, eğitim durumu, çocuk sayısı, çocuğun yaşı, yattığı klinik, daha önce hastaneye yatış durumları, tedavi durumu) ve ebeveynin internet kullanımı (bilgisayar, akıllı telefon sahibi olma, internete bağlanma ve kullanma sıklıkları, çocuğun hastalığına ilişkin internet kullanım durumu, çocuğun hastalığına yönelik internet ortamından bilgi edinme durumu, çocuğun hastalığına ilişkin hekim ile online görüşme yapılma durumu, aynı/benzer durumdaki aileler ile online görüşme durumu, internet ortamında düzenli olarak takip ettikleri sağlık siteleri varlığı) ile ilgili bilgileri içerdi.

3.6. Araştırmanın Uygulanması

Anne-baba ile yapılan yüz yüze görüşme öncesi araştırmanın amacı, araştırma verilerinin gizliliği, gönüllü olarak katılım hakkında sözel açıklama yapılıp yazılı onam alındı (Ek 6).

Veriler araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı. Klinikte yatan çocuğun yanına gidildiğinde, çocuğun yanında bulunan anne ya da babadan biriyle görüşme yapıldı. Anne baba dışındaki diğer hiçbir refakatçi ile (teyze, hala, amca, dayı, nene, dede, ağabey, abla vb) görüşme yapılmadı. Anne veya baba ile yapılan her bir görüşme yaklaşık 20 dakika sürdü.

3.7. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi, Statistical PackageforSocialScience (SPSS Ltd., Chicago, IL, USA) 20.0 yazılım paket programı ve Statistical Analysis System (SAS Version 9, SAS Institute, Cary, NC) paket programları kullanılarak yapıldı.

Verilerin normal dağılıma uygunluğu ShaphiroWilk Testi ile test edilmiş, normal dağılım göstermeyen verilerin karşılaştırılmasında ise Ki-kare(chi-square) testi kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistik olarak sayısal değişkenler için ortalama±standart sapma, kategorik değişkenler için ise sayı ve yüzdelik değerleri verilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde pediatri kliniğinde çocuğu tedavi gören ebeveynlerin (anne/baba), çocuklarının hastalıkları ile ilgili internet kullanım durumlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanan çalışmada elde edilen veriler aşağıda belirtilen 3 başlık altında sunulmuştur.

4.1. Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

4.2. Ebeveynin İnternet Kullanımı İle İlgili Bilgilerine İlişkin Bulgular

4.3. Ebeveynlerin İnternet Kullanım Durumları ile Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması İlişkin Bulgular

4.1. Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Katılımcıların demografik özellikleri ile tanımlayıcı bilgilerine ilişkin veriler aşağıda Tablo 4.1.1 ve Tablo 4.1.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.1.1.Ebeveynlerin Sosyo Demografik Özelliklerinin Dağılımı (n=1017)

Sosyo-Demografik Özellikler	Sayı	%
Yaş (yıl) Ort.±SS*=32.56±0.847		
18 - 25 yaş arası	105	10.3
26-39 yaş arası	355	34.9
40-49 yaş arası	422	41.5
50 yaş ve üzeri	135	13.3
Cinsiyet		
Kadın	763	75.0
Erkek	254	25.0
Meslek		
Ev Hanımı	710	69.8
Memur	104	10.2
İşçi	144	14.2
Esnaf	59	5.8
Eğitim Durumu		
İlkokul	544	53.5
Orta öğretim	202	19.9
Lise	113	11.1
Önlisans	14	1.4
Lisans	130	12.8
Yüksek lisans	6	0.6
Doktora	8	0.6
Çocuk Sayısı		
1 çocuk sahibi	236	23.2
2 - 3 çocuk sahibi	500	49.2
4 ve üzeri çocuk sahibi	281	27.6

Çalışma kapsamına giren ebeveynlerin yaş ortalaması 32.56±0.847 yıl olup, %41.5'inin (n=422) 40-49, %34.9'unun (n=355), 26-39 yaş aralığında yoğunlaştığı, %75.0'inin (n=763) kadın, %69.8'inin (n=763) ev hanımı olduğu gözlemlendi. Katılımcıların %53.5'inin (n=544) ilkokul, %15.4'ünün (n=158) üniversite mezunu olduğu ve sahip olunan çocuk sayısının %49.2 oranında (n= 500) 2-3 olduğu görüldü.

Tablo 4.1.2. Ebeveynin Çocuğuna ve Hastalığına İlişkin Bilgiler (n=1017)

Tanımlayıcı Özellikler	Sayı	%
Hastanede Yatan Çocuğun Yaşı Ort.±SS*=6.45±1.50		
1 yaşından küçük	182	17.9
1-3 yaş arası	205	20.2
4-6 yaş arası	138	13.5
7-9 yaş arası	184	18.1
10 yaş ve üzeri	308	30.3
Çocuğun Yatış Tanısına Göre BD'na Dağılımı		
Çocuk Kardiyoloji	96	9.4
Çocuk Enfeksiyon	142	14.0
Çocuk Nefroloji	115	11.3
Çocuk Cerrahisi	170	16.7
Çocuk Gastroenteroloji	128	12.6
Çocuk Alerji	49	4.8
Çocuk Hematoloji	53	5.2
Çocuk Romatoloji	90	8.8
Çocuk Nöroloji	135	13.3
Çocuk Endokrin	39	3.8
Hastalık Türü		
Akut hastalık	560	55.1
Kronik hastalık	457	44.9
Çocuğun Yattığı Servisi		
Büyük Çocuk	498	49.0
Çocuk Cerrahisi	146	14.4
Süt Çocuğu	373	36.6

Aynı Tam İle Yatış		
Evet	392	38.5
Hayır	625	61.5
Aynı Tam İle Daha Önce Yatış Sayısı (n=392)*		
1-2 kez	157	40.1
3-6 kez	135	34.4
7 ve üzeri	100	25.5
Aynı Tam İle Daha Önce Yatış Süresi (n=392)*		
5 gün ve altı	114	29.1
6-10 gün arası	130	33.2
11-20 gün arası	82	20.9
21 gün ve üzeri	66	16.8
Tedaviye Devam Edilme Süresi		
Tedaviye henüz başlanmadı	182	17.9
1 yıldan az	990	97.3
1 yıldan fazla	27	2.7
Farklı Tam İle Daha Önce Yatış Durumu		
Evet	292	28.7
Hayır	725	71.3
Farklı Tam İle Daha Önce Yatış Sayısı (n=292)**		
1- 2 kez	187	64.0
3 ve üzeri	105	36.0
Farklı Tam İle Daha Önce Yatış Süresi(n=292)**		
1-2 gün	187	64.0
3 ve üzeri gün	105	36.0

* Yüzdeler n=392'ye göre alınmıştır.

**Yüzdeler n=292'ye göre alınmıştır.

Tablo 4.1.2. incelendiğinde, hastanede yatan çocukların yaş ortalamasının 6.45 ± 1.50 yıl olduğu, %30.3'ünün (n=308) 10 yaş ve üzeri grupta yoğunlaştığı, yattıkları bilim dalı açısından sınıflandırıldığında %16.7'sinin (n=170) Çocuk Cerrahi hastası olduğu, %55.1'inin (n=560) akut bir hastalık geçirdiği, %49.0'unun (n=498) Büyük Çocuk Servisinde yattığı ve %61.5'inin (n=625) aynı hastalık nedeniyle yatmadığı belirlendi. Ebeveyne çocuğunun daha önce hastaneye yatmaya ilişkin özellikleri sorulduğunda; %40.'inin (n=157) aynı tanı ile daha önce 1 veya 2 kez yatışının yapıldığı, %33.2'sinin (n=130) aynı tanı ile daha önce 6-10 gün arası yattığı, %97.3'ünün (n=990) bir yıldan az süredir tedavi olduğu, %71.3'ünün (n=725) çocuğunun hastaneye ilk yatışı olduğu, %64.0'ünün (n=187) başka bir hastalık nedeniyle 1-2 hastaneye yattığı ve yatış süresinin benzer şekilde %64.0 oranında (n=187) 1-2 gün olduğu bulundu.

4.2. Ebeveynin İnternet Kullanımı İle İlgili Bilgilerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.2.1 Ebeveynin İnternet Kullanım Özelliklerinin Dağılımı (n=1017)

İnternet Kullanım Özellikleri	Sayı	%
Evde Bilgisayar Olması		
Evet	186	18.3
Hayır	831	81.7
Evde/Kendisinde Akıllı Telefon Olması		
Evet	261	25.7
Hayır	756	74.3
İnternet Kullanım Durumu		
Evet	501	49.3
Hayır	516	50.7
İnternete Bağlanma Yeri (n=501)*		
Ev	405	80.8
İş	96	19.2
İnternete Bağlanılan Araç Bilgisi (n=501)*		
Bilgisayar	70	14.0
Cep Telefonu	431	86.0
İnterneti Kullanım Sıklığı (n=501)*		
Her gün	269	53.7
Haftada birkaç gün	201	40.1
2-3 hafta ve daha seyrek	31	6.2

Araştırma kapsamına giren ebeveynlerin internet kullanımına ilişkin özellikleri Tablo 4.2.1’de verilmiştir. Buna göre;

Katılımcıların %81.7’sinin (n=831) evinde bilgisayar, %74.3’ünün (n=756) evinde/kendisinin akıllı telefonu olmadığı, %50.7’sinin (n=516) internet kullanmadığı, internet kullananların %80.8’inin (n=407) evden internet ortamına bağlandığı, %42.0’sinin (n=427) cep telefonu ile bağlandığı, %53.4’ünün (n=269) her gün interneti kullandıklarını ifade ettikleri gözlemlendi.

Tablo 4.2.2 Ebeveynlerin Çocuğun Hastalığına İlişkin İnternet Kullanım Özelliklerinin Dağılımı (n=1017)

Çocuğun Hastalığına İlişkin İnternet Kullanım Özellikler	Sayı	%
Çocuğun Hastalığı Konusunda Bilgi Kaynağı		
Televizyon	2	0.2
İnternet	25	2.5
Hekim	208	20.5
Hekim ve Hemşire	92	9.0
Hekim ve İnternet	53	5.2
Hekim, Hemşire ve İnternet	32	3.1
Bilgi Almamış	605	59.5
Çocuğun Hastalığını İnternet Ortamında Araştırma		
Hayır	667	65.6
Evet	350	34.4
Çocuğun Hastalığına Yönelik İnternet Ortamında Bilgi Sahibi Olma (n=350)*		
Evet	165	47.2
Kısmen	180	51.4
Hayır	5	1.4
İnternet Ortamındaki Araştırmamın Hekim Randevusuna Hazırlıklı Gitmeyi Sağlaması (n=350)*		
Evet	72	20.7
Kısmen	235	67.1
Hayır	43	12.2

İnternet Ortamındaki Bilgilerin Yeterli Olması (n=350)*		
Evet	53	15.1
Kısmen	247	70.6
Hayır	50	14.3
İnternet Ortamının Hastane Seçimine Etkisi (n=350)*		
Evet	25	7.1
Kısmen	186	53.2
Hayır	139	39.7
İnternet Ortamında Hekim İle İletişime Geçme		
Evet	21	97.9
Hayır	996	2.1
Aynı Hastalığa Sahip Çocuğu Olan Ebeveynler İle Online Görüşme		
Evet	2	0.2
Kısmen	9	0.9
Hayır	1006	98.9
Çocuğun Hastalığına İlişkin Yeni Gelişmeleri Merak Etme		
Evet	930	91.4
Kısmen	77	7.6
Hayır	10	1.0
Çocuğun Hastalığı/Tıp Alanındaki Gelişmeleri İnternet Ortamında Düzenli Olarak İzleme		
Evet	17	1.7
Hayır	1000	98.3
Çocuğun Hastalığına İlişkin İnternet Ortamında Türkçe Bilgi Yeterliliği		
Evet	64	6.3
Kısmen	845	83.1
Hayır	108	10.6

Katılımcıların çocuklarının hastalıkları ile ilgili olarak %59.5'inin (n=605) hiçbir kaynak ve kişiden bilgi almadıkları, en yüksek bilgi kaynağının %20.5 oranında (n=208) hekim, %9.0'unun (n=92) hekim ve hemşire olduğu, bilgi kaynağı olarak sadece internet ortamını kullanan ebeveyn oranının %2,5 (n=25) olduğu saptandı. Ebeveynlerin %34.4'ünün (n=350) çocuğunun hastalığı hakkında internet ortamında araştırma yaptığı, internet ortamının çocuğunun hastalığı hakkında %51.4 oranında (n=180) kısmen %47.2 oranında (n=165) tamamen bilgi sahibi olmasını sağladığı görüldü. Katılımcılara internet

ortamındaki araştırmanın hekim randevusuna hazırlıklı gitmeyi sağlama durumu sorulduğunda, %67.1'inin(n=235) kısmen, %20.7'sinin (n=72) evet yanıtlarını verdikleri tespit edildi (Tablo 4.2.2).

Çocuğun hastalığı ile ilgili internet ortamındaki bilgilerin yeterliliği sorulduğunda ebeveynlerin %70.6'sının (n=247) kısmen, %15.1'inin (n=53) evet yanıtını verdikleri gözlemlendi. İnternet ortamındaki bilgilerin hastane seçimine etkisi ebeveynler tarafından %53.2 oranında (n=186) kısmen, %39.7 oranında ise (n=139) hayır olarak yanıtlanmış, hem hekim hem de aynı hastalığa sahip çocuğu olan ebeveynler ile online görüşme oranlarının sırası ile %97.9 (n=996) ve %98.9 olarak (n=1006) hayır olduğu belirlendi (Tablo 4.2.2).

Araştırmada ebeveynlerin %91.4'ünün (n=930) çocuğunun hastalığına ilişkin yeni gelişmeleri merak ettiği, %98.3'ünün (n=1000) çocuğunun hastalığı/tıp alanındaki gelişmeleri internet ortamında düzenli olarak izlemediği ve %83.1'inin (n=845) de çocuğunun hastalığına ilişkin internet ortamında yeterli türkçe bilginin kısmen olduğunu ifade ettikleri bulundu (Tablo 4.2.2).

4.3. Ebeveynlerin İnternet Kullanım Durumları ile Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklerin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4.3.1. Ebeveynlerin İnternet Kullanımı Özellikleri İle Eğitim Durumlarının Karşılaştırılması (n=1017)

ÖZELLİKLER	Eğitim Durumu														Ki-kare (chi-square) x ² ,p
	İlkokul		Ortaöğretim		Lise		Önlisans		Lisans		Yüksek Lisans		Doktora		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
İnternet Kullanım Durumu															
Evet (n=501)	116	21.4	126	62.7	101	89.4	14	100	130	100	6	100	8	100	x ² =418.2 p<0.001
Hayır (n=516)	428	78.6	76	37.3	12	10.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	

Hastaneye yatan çocukların ebeveynlerinin internet kullanımları ile eğitim durumları arasındaki ilişki Tablo 4.3.1'de verilmiştir. Buna göre; ebeveynlerin internet kullanımı ile eğitim durumları arasında istatistiksel olarak p<0.001 (p=0.000) anlamlılık

düzeyinde ilişki olduğu görüldü. İnternet kullanımı olmayan ebeveynler çoğunlukla ilk okul ve orta öğretim mezunu olduğu fakat internet kullanımı ise lise ve üzeri eğitim durumuna sahip ebeveynlerin olduğu tespit edildi

4.3.2. Ebeveynlerin Çocuğun Hastalığına İlişkin İnternet Kullanım Özellikleri İle Çocuğun Hastalık Tipinin Karşılaştırılması (n=1017)

ÖZELLİKLER	Hastalık Tipi				Ki-kare (chi-square) χ^2, p
	Akut		Kronik		
	Sayı	%	Sayı	%	
Çocuğun Hastalığı Konusunda Bilgi Edinme Evet (n=412) Hayır (n=605)	162 398	28.9 71.1	250 207	54.7 45.3	$\chi^2=70.22$ p<0.001
Çocuğun Hastalığına Yönelik İnternet Ortamında Bilgi Sahibi Olma (n=350)* Evet (n=165) Kısmen (n=180) Hayır (n=5)	105 100 0	51.2 48.8 0.0	60 81 5	41.1 55.5 3.4	$\chi^2=50.511$ p<0.001
İnternet Ortamındaki Araştırmanın Hekim Randevusuna Hazırlıklı Gitmeyi Sağlaması (n=350)* Evet (n=72) Kısmen (n=235) Hayır (n=43)	52 130 20	25.7 64.4 9.9	20 103 23	13.7 70.5 15.6	$\chi^2=48.51$ p<0.001
İnternet Ortamındaki Bilgilerin Yeterli Olması (n=350)* Evet (n=53) Kısmen (n=247) Hayır (n=50)	37 154 13	18.1 75.5 6.4	16 93 37	11.0 63.7 25.3	$\chi^2=34.19$ p=0.001
İnternet Ortamının Hastane Seçimine Etkisi (n=350)* Evet (n=25) Kısmen (n=186) Hayır (n=139)	19 113 72	9.3 55.4 35.3	6 73 67	4.1 50.0 45.9	$\chi^2=31.099$ p=0.002
İnternet Ortamında Hekim İle İletişime Geçme Hayır (n=996) Evet (n=21)	554 6	98.9 1.1	442 15	96.7 3.3	$\chi^2=6.066$ p=0.014
Çocuğun Hastalığına İlişkin Yeni Gelişmeleri Merak Etme Evet (n=930) Kısmen (n=77) Hayır (n=10)	500 54 6	89.3 9.6 1.1	430 23 4	94.1 5.0 0.9	$\chi^2=7.835$ p=0.02

* Yüzdeler (n=350) ye göre alınmıştır.

X²: Ki -kare(chi-square)

Tablo 4.3.2 incelendiğinde, katılımcıların çocuğun hastalığı konusunda bilgi edinme durumları ile çocuğun hastalık tipi arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı ilişki gözlemlendi ($\chi^2=70.22$; $P<0.001$). Akut tip hastalığa sahip çocuğun ebeveynlerinin kronik hastalığa sahip çocuğun ebeveynlerine göre daha düşük oranda bilgi edindikleri saptandı.

İnternet ortamının ebeveynlerin bilgi edinmesinde yardımcı olma durumları ile çocuğun hastalık tipi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulundu ($\chi^2=50.511$; $P<0.001$). Akut tip hastalığa sahip çocuğun ebeveynlerinin internet ortamından %51.2 oranında ($n=105$) tamamen yararlanırken, kronik hastalığa sahip çocukların ebeveynlerinin %55.5 oranında ($n=81$) kısmen yararlandıkları belirlendi.

İnternet ortamında yapılan araştırma sonucu bilgi edindiğini belirten ebeveynlerin hekim randevusuna hazırlıklı gitme durumları sorgulandığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görüldü ($\chi^2=48.51$; $P<0.001$). Hem akut hem de kronik tip hastalığa sahip çocuğun ebeveynlerinin yarısından fazlası kısmen yararlandıklarını belirtirken, sadece akut hastalığa sahip çocuğun ebeveynleri en yüksek oranda (%25.7; $n=52$) hekim randevusuna hazırlıklı gittiklerini ifade ettikleri gözlemlendi.

İnternet ortamında yapılan araştırma sonucu bilgi edindiğini belirten ebeveynlerin, edindiği bilgileri yeterli bulma durumları ile çocuğun hastalık tipi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulundu ($\chi^2=34.19$; $P=0.001$). Kronik tip hastalığa sahip çocuğun ebeveynlerinin akut hastalığa sahip çocuğun ebeveynlerine göre daha düşük oranda bilgilerin yeterli olduğunu belirttikleri görüldü. Araştırmada hem akut hem de kronik tip hastalığa sahip çocuğun ebeveynlerinin yarısından fazlasının internet ortamındaki bilgileri yeterli kısmen bulmadığı da gözlemlendi.

Çalışmada her iki grupta bulunan ebeveynlerin büyük kısmı internet ortamının hastane seçiminde kısmen etkili olduğunu belirttikleri bulundu. İnternet ortamının hastane seçiminde etkili olması ile gruplar arasında anlamlı ilişki olduğu saptandı ($\chi^2=31.099$; $P=0.002$). Kronik hastalığa sahip çocuğun ebeveynleri en yüksek oranda (%45.9; $n=67$) hastane seçiminde etkili olduğunu ifade ettikleri görüldü.

Ebeveynlerin, internet ortamında hekim ile iletişime geçme durumlarının gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptandı ($\chi^2=6.066$; $P=0.014$). Akut tip hastalığa sahip çocuğun ebeveynlerinin kronik hastalığa sahip çocuğun ebeveynlerine göre daha yüksek oranda (%98.9; $n=554$) hekim ile iletişime geçmediklerini belirttikleri bulundu.

Araştırmada ebeveynlerin çocuğun hastalığına yönelik yeni gelişmeleri merak etme durumlarının gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptandı ($\chi^2=7.835$; $P=0.02$). Çocuğu kronik hastalık tanısı almış ebeveynlerin (%94.1; $n=430$) çocuğu akut hastalık tanısı alan ebeveynlere (%89.3; $n=500$) göre daha fazla yeni gelişmeleri merak ettikleri belirlendi.

Buna göre; Çocuğun hastalığı hakkında daha önceden bilgi edinme, internetten çocuğun hastalığı ile ilgili bilgilerin yeterlilik durumu, İnternette çocuğun hastalığı ile ilgili yer alan bilgilerin yeterlilik durumu ile hastalık türü arasında $p<0.01$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönde olumlu bir ilişki bulundu.

İnternetteki bilgilerin bilgi edinmede yardımcı olması, internetteki araştırmanın doktora hazırlıklı gitmeyi sağlaması, internetteki bilgilerin hastane seçiminde etkisi, hastalıkla ilgili internet üzerinden doktorla iletişime geçme, çocuğun hastalığı ile ilgili tıbbi gelişmeleri merak etme, çocuğun hastalığı ile ilgili internette yeterli Türkçe bilgi bulunması ile hastalık türü arasında $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde pozitif yönde olumlu bir ilişki olduğu görüldü.

Çocuğun hastalığı hakkında internette araştırma yapma, Aynı hastalığa sahip çocuk ebeveynleriyle internette görüşme, çocuğun hastalığı ile ilgili internet sitesinin düzenli takibi ile hastalık türü arasında ($p>0.05$ olduğundan) anlamlı bir ilişki bulunmadığı yani etkilemediği gözlemlendi.

Tablo 4.3.3. Ebeveynin Çocuğun Hastalığı Hakkında Daha Önce Bilgi Edinme Durumu İle Çocuğun Yatış Tanısına Göre Yattığı Bilim Dallarının Karşılaştırılması (N=1017)

ÖZELLİKLER	Hastaneye Yatan Çocuğun Yatış Tanısı																			
	Çocuk Kardiyoloji		Çocuk Enfeksiyon		Çocuk Nefroloji		Çocuk Cerrahi		Gastroenteroloji		Çocuk Alerji		Çocuk Hematoloji		Çocuk Romatoloji		Çocuk Nöroloji		Çocuk Endokrin	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çocuğun hastalığı hakkında daha önce bilgi edinme																				
Evet (n=412)	29	30.2	35	24.6	68	59.1	44	25.9	49	38.3	21	42.9	32	60.4	60	66.7	47	34.8	27	69.2
Hayır (n=605)	67	69.8	107	75.4	47	40.9	126	74.1	79	61.7	28	57.1	21	39.6	30	33.3	88	63.2	12	30.8
P	0.0007		<0.0001		0.0836		<0.0001		0.0166		0.486		0.229		0.0054		0.0030		0.059	

Tablo 4.3.3 incelendiğinde, ebeveynlerin çocuğun hastalığı hakkında daha önce bilgi edinme durumları ile çocuğun yatış tanısına göre yattığı bilim dalları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu bulundu ($P<0.01$). Yatış tanısına göre çocuk endokrin hastası olan çocuğun ebeveynleri %69.2 oranında ($n=27$), çocuk romatoloji hastası olan çocuğun ebeveynleri %66.7 oranında ($n=60$), çocuk hematoloji hastası olan çocuğun ebeveynleri %60.4 oranında ($n=32$) ve çocuk nefroloji hastası olan çocuğun ebeveynleri %59.1 oranında ($n=68$) olmak üzere yarıdan fazlasının çocuğun hastalığı hakkında daha önce bilgi edindiği görülmüştür. Çocuğu çocuk enfeksiyon hastası olan ebeveynlerin %24.6 ($n=35$) ve çocuğu çocuk cerrahisi hastası olan ebeveynlerin %25.9 ($n=44$) oranlarında en düşük düzeyde çocuğun hastalığı hakkında daha önce bilgi edindiği görüldü.

5. TARTIŞMA

Pediatri kliniğinde çocuğu tedavi gören ebeveynlerin çocuklarının hastalıkları ile ilgili internet kullanım durumlarının belirlenmesi amacıyla planlanan çalışmada elde edilen veriler bulgular doğrultusunda olmak üzere aşağıda belirtildiği gibi 3 başlık altında tartışılmıştır.

5.1. Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklere İlişkin Bulguların Tartışılması

5.2. Ebeveynin İnternet Kullanımı İle İlgili Bilgilerine İlişkin Bulguların Tartışılması

5.3. Ebeveynlerin İnternet Kullanım Durumları ile Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklerin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan literatür incelemesinde ülkemizde doğrudan konu ile ilgili yapılmış bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle tartışma, ülkemizde yetişkinlerle ve yurt dışında doğrudan konu ile ilgili sınırlı sayıdaki araştırma örnekleriyle yapılmıştır.

5.1. Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada katılımcıların yaş ortalamaları 32.56 ± 0.847 olup, % 41.5'i 40-49 yaş aralığında, %76.4'ünün 26-45 yaş aralığındadır. Ebeveynlerin % 75.0'inin kadın, % 69.8'inin ev hanımı, % 53.5'inin ilkokul mezunu ve % 31.1'inin 2 çocuk sahibi olduğu bulundu. (Tablo 4.1.1).

Malatya ve Ankara illerinde “Kanser Hastalarının Bilgi Arayışında İnternet Kullanımı” başlıklı çalışmada katılımcıların %46'sının kadın ve yaş ortanca değerinin 53, %50'sinin ilkokul mezunu olduğu açıklanmıştır (6).

İstanbul ilinde “Tip 1 Diyabet Hastalarının Bilgi Arayışında İnternet Tutumlarının Değerlendirilmesi” amacıyla yapılan çalışmada hastaların %44.4'ünün kadın, yaş

ortalamasının 32.86 ± 9.49 , benzer oranlarda %11.1'inin ilkokul ve ev hanımı oldukları belirtilmiştir (34).

Pediatric hastalarının ebeveynlerinin internet kullanımının incelendiği çalışmada, internetin %92 oranında anne-baba tarafından kullanıldığı ve yaş ortalamalarının %78 oranında 25-45 yaş grubunda yoğunlaştığı belirtilmiştir (32).

Çalışmada elde edilen bulgular ile ülkemizde yetişkinler ile ilgili olarak yapılan çalışmalar arasında farklılık olduğu görüldü. Bu farklılığın nedenini iki çalışma grubunun yetişkin hastalarda ve farklı bölgelerde olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yurt dışında yapılan çalışma ile özellikle ebeveyn yaşlarının birbirine yakın olması her iki çalışmanın benzer özellikte olduğunu düşündürmektedir.

Çalışmada ebeveynlerin yaş ortalamalarının ve yaş grubu dağılımlarının, eğitim düzeylerinin, sahip olunan çocuk sayısının bölge ortalamasına göre daha iyi seviyede olmasını örneklem seçim kriterlerinden olan en az ilkokul mezunu olma durumu ile ilgili olduğunu düşündürmektedir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin %75.0'inin kadın olması geleneksel olarak çocuk bakımında öncelikle annelerin rol almasından kaynaklanmaktadır.

Çalışmada hastanede yatan çocuğun yaş ortalaması 6.45 ± 1.50 , %83.3'ünün çocuk dahili birimlerinde yattıkları, %55.1'nin akut hastalık, %38.5'inin daha önceki tanıyla tekrar yatış yapıldığı, %40.1'nin ilk ya da 2. kez hastaneye yattığı, %70.9'unun 1 haftadan uzun süredir yattığı, %97.3'ünün tedavi süresinin bir yıldan az olduğu, %71.3'ünün daha önce hiç hastaneye yatmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.1.2).

İrlanda'da fiziksel/zihinsel engeli olan çocukların ebeveynlerinin internet kullanımı ve ebeveynlerin Web bilgi gereksinimlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, çocukların demografik verileri incelendiğinde; yaşlarının %83 oranında 1-19 grubunda yoğunlaştığı, %63 oranında tanı konulma yaşının 0-3 yaş arasında olduğu, %89'unun tanısının konduğu, %39'unun yardımcı bir alet kullanım gereksinimi göstermediği açıklanmıştır (35).

İki çalışma arasında benzerlik bulunmayışının nedeni, çalışmaya katılan çocuk gruplarının sağlık sorunlarının farklı olmasından kaynaklandığına bağlanabilir.

5.2. Ebeveynin İnternet Kullanımı İle İlgili Bilgilerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmada ebeveynlerin %81.7'sinin evinde bilgisayar, %74.3'ünün akıllı telefonu olmadığı, %50.7'sinin interneti kullanmadığı, internet kullananlardan % 80.8'inin internete evden bağlandığı, % 42.0'ının cep telefonu ile bağlandığı, %53.4'ünün her gün interneti kullandıklarını ifade ettikleri gözlemlendi (Tablo 4.2.1).

Yirmibeşoğlu ve ark. (2015)'nin kanser hastaları ile yaptıkları çalışmada, hastaların %36'sının kendileri ya da birinci derece yakınları tarafından internet ortamında kanser ile ilişkili bilgi edindikleri, hastaların %18'inin yakınlarının ise %57'sinin bilgisayar kullanımını bildikleri, %19'unun bulunduğu ortamda internet bağlantılı bilgisayar bulunmazken, %53'ünün evinde, %28'inin ise işyerinde ulaşabileceği internet bağlantısı olduğu ve interneti kullandıkları belirtilmiştir (6).

Feyizoğlu (2015) Tip 1 diyabetli hastalar ile yaptığı çalışmasında hastaların %38'inin evinde internet bağlantısı olduğu ve en sık olarak interneti evde kullandıkları belirtilmiştir. Hastaların %39'unun 5-10 yıldan beri %33 oranında her gün internet kullandıkları görülmüştür (34).

Wainstein ve ark (2006)'nın yaptıkları çalışmada çocukları hasta olan ebeveynlerin %64'ünün tıbbi bilgi için internet ortamını kullandıkları açıklanmıştır (36).

Semere ve ark (2003) yılında çocuk cerrahisi kliniğinde ayaktan tedavi olan çocukların ebeveynleri ile yaptıkları çalışmada ebeveynlerin %66'sının evinde bilgisayar bulunduğu, büyük bir çoğunluğunun evden internet bağlantısını sağladığı, %27'sinin interneti haftada 5 kezden fazla kullandığı belirtilmiştir (32).

Çalışma bulguları Yirmibeşoğlu ve ark. ile Feyizoğlu'nun çalışmaları ile benzerlik göstermektedir. Bu da ülkemizde telekomünikasyon ağının yaygın olarak bulunmasından kaynaklanabilir.

Yurtdışında yapılan çalışmalara göre internet kullanımının bu çalışmada daha düşük oranlarda bulunmasının nedeni sosyoekonomik faktörlerin farklılığına bağlanabilir.

Günümüzde, internet kullanıcıları tarafından sağlık alanında bilgi aramak popüler bir akım haline gelmiştir. 2000 yılında, 53 milyon Amerikalı yetişkinin internet ortamında sağlık alanına ilişkin herhangi türden bir bilgi aradığı ileri sürülmektedir. Çocuk sağlığı ve hastalıkları konularında da, gün geçtikçe internet kullanımı yaygınlaşmaktadır. Aynı çalışmada 5 haftalık bir süreç içinde, 5216 yetişkinin çocuk sağlığı ve hastalıkları ile ilgili siteyi ziyaret ettiği ve 36000 bağlantıyı tıkladığı gösterilmiştir. Bu çalışma sonucunda çocuk hekimlerinin hasta ve aileleri ile bireysel olarak ilgilenme sayısı ve sürelerini azaltmaları sonucunda, bazı ebeveynlerin yanıtlanmayan soruları için interneti kullanmayı tercih edecekleri belirtilmiştir (32).

Araştırmada ebeveynlerin çocuğunun hastalığına yönelik internet kullanım özellikleri araştırıldığında; %59.5'inin hiçbir kaynaktan bilgi almadığı, %20.1'inin hekimden, %10.8'inin internet ortamından bilgi aldığını beyan ettiği, %34.4'inin çocuğun hastalığı hakkında araştırma yaptığını, internet ortamının çocuğun hastalığı hakkında %51.4 oranında kısmen bilgi sahibi yaptığını, internet ortamında yapmış olduğu araştırmanın %67.1 oranında hekim randevusuna kısmen hazırlıklı gitmeyi sağladığı belirlendi (Tablo 4.2.3).

Benker ve Arıkan'ın Türkiye'de (2011) yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre, hastalar, sağlıkla ilgili bilgileri aramak için internet ortamını kullanmaktadırlar. Sağlıkla ilgili konular için internet kullanımının temel amacını; hastalıklar (%42) ve ilaç etkinliği hakkında (%40) bilgi edinmek olarak belirtmektedirler (37).

Feyizoğlu (2015) çalışmasında hastalar %50 oranında internet ortamından kısmen bilgi aldıklarını ve %69'unun bu bilgilere kısmen güvendiklerini belirtmişlerdir (34).

Nicholl ve ark (2017) yaptıkları çalışmalarında ailelerin en yüksek oranda çocuklarının tanısı ve var olan durumlarına yönelik olarak interneti kullandıklarını belirtmişlerdir (35).

Wainstein ve ark (2006) yaptıkları çalışmalarında ebeveynlerin %88 oranında internette elde ettikleri bilgilere hekimden elde ettikleri bilgi kadar güvenmediklerini açıklamışlardır. Buna karşın %18 oranındaki ebeveyn internet ortamından aldığı bilgi

sonucu sağlık hizmetini değiştirmiştir. Aynı çalışmada %83 oranındaki ebeveyn hekimlere sordukları soruların internet ortamında bilgi edindikten sonra değiştiğini belirtmişlerdir (36).

Lamszus ve ark (1994), yaptıkları çalışmalarında, hekim ile hasta arasındaki ilişkinin geliştirilerek hastaların bilgilendirilmesinin, radyoterapi uygulanan hastaların hastalıklarına ve uygulanan tedavilere bağlı korku ve stres ile başa çıkmalarına ve bu şekilde yaşam kalitelerinin arttırılmasına yardımcı olduğunu göstermişlerdir (38). Bu sonuçlar yapılan çalışmalar ile benzerlik göstermektedir.

Helft ve arkadaşları (2003), kanser hastalarının bilgi edinimi amacı ile kitle iletişim araçlarının kullanımlarını ve bu kaynaklar aracılığı ile edindikleri bilgilerin beklenti düzeylerine etkisini inceledikleri çalışmalarında, hastaların %71'inin tanı konması aşaması ile birlikte kitle iletişim araçlarında hastalıkları hakkında sunulan bilgilere daha fazla ilgi göstermeye başladıklarını bildirmişlerdir. Kitle iletişim araçlarından yararlanan hastaların %38'inin edindikleri bilgileri hekimleri ile tartıştıkları, %25'inin hastalıkları ile ilgili beklentilerinin yüksek olduğu ve %10'unun da edinilen bilgilerin tedavi kararının verilmesi aşamasında etkili olduğu saptanmıştır (39). Bu alışma yapılan araştırmayla kısmen benzerlik göstermektedir.

Çocuğun hastalığı ile ilgili internet ortamındaki bilgilerin yeterliliği sorulduğunda ebeveynlerin %70.6'sının kısmen, %15.1'inin evet yanıtını verdikleri gözlendi. İnternet ortamındaki bilgilerin hastane seçimine etkisi ebeveynler tarafından %53.2 oranında kısmen, %39.7 oranında ise hayır olarak yanıtlanmış, hem hekim hem de aynı hastalığa sahip çocuğu olan ebeveynler ile online görüşme oranlarının sırası ile %97.9 ve % 98.9 olarak hayır olduğu belirlendi (Tablo 4.2.2). Araştırmada ebeveynlerin %91.4'ünün çocuğunun hastalığına ilişkin yeni gelişmeleri merak ettiği, % 98.3'ünün çocuğunun hastalığı/tıp alanındaki gelişmeleri internet ortamında düzenli olarak izlemediği ve %83.1'inin de çocuğunun hastalığına ilişkin internet ortamında yeterli türkçe bilginin kısmen olduğunu ifade ettikleri bulundu (Tablo 4.2.2).

Antheunis ve diğerleri (2013) tarafından, kadın hastalıkları ve doğum bölümündeki hastaların sağlıkla ilgili nedenlerden dolayı sosyal medya kullanım durumunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, hastaların %31,7'sinin sağlıkla ilgili nedenlerden dolayı sosyal medyayı kullandıkları ve bu bilgilerin yeterli olduğu belirlenmiştir.

Katılımcılar tarafından internet ortamındaki bilgilerin hastane seçimine %62'sinin evet dediği belirlenmiştir. Bilgiyi arttırmak, doktor-hasta iletişimi, sosyal destek, fikir alışverişi, hastalıklarını merak etme ve kişisel bakım hastaları sosyal medya kullanımına yönelten sebepler olarak gösterilmiştir. Genel olarak, hastaların diğer hastalarla irtibat kurmak için çoğunlukla interneti kullandığı ifade edilmiştir (40). Benzer şekilde Mano (2014) tarafından internet kullanan 1406 kişi ile gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise katılımcıların %45'inin sağlık ile ilgili bilgilere ulaşmak için sosyal medyayı kullandığı, internetteki bilgilere güvenildiği, çoğunluğunun hastalıklarıyla ilgili interneti kullandıkları, yarıya yakın katılımcının hastane ve doktor seçiminde internetin etkisinin olduğu tespit edilmiştir (41). Yapılan çalışmalar, araştırmamızla kısmen de olsa benzerlik arz etmektedir. Yapılan çalışmalar, sosyal medyanın sağlık ile ilgili konularda tercih edilen önemli bir referans kaynağı olduğunu göstermektedir.

Başka bir çalışmada online bilgi arayan 94 ebeveynden, 88' i çocuklarının geçirmiş olduğu hastalık veya prosedürle ilgili bilgi edinmek amacıyla internete başvurmuştur. Buna ilaven, 32 ebeveyn çocuklarının tedavi süreçleri ile ilgili potansiyel riskler hususunda, % 17' si de çocuklarının bulunduğu hastane hakkında bilgi aramak için interneti kullanmışlardır. Ebeveynlere e-mail vasıtasıyla doktorları ile iletişim kurmak isteyip istemeyecekleri sorulmuştur ve bunların % 42' si bu isteğe olumlu yanıt vererek online olarak görüştiklerini beyan etmişlerdir. Bu çalışmada benzerlik göstermemektedir, neden olarak sosyo kültürel özelliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir. (6).

5.3. Ebeveynlerin İnternet Kullanım Durumları ile Ebeveyn ve Çocuğa Yönelik Sosyo Demografik Özelliklerin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada hastaneye yatan çocukların ebeveynlerinin internet kullanımları ile eğitim durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre; ebeveynlerin internet kullanımı ile eğitim durumları arasında istatistiksel olarak $p < 0.01$ ($p = 0.000$) anlamlılık düzeyinde farklı olduğu görüldü. Bu istatistiksel farkın ilkökul mezunu ebeveynler ile diğer gruplardaki ebeveynler arasında olduğu saptandı (Tablo 4.3.1).

Pautler ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada, prostat kanserli 312 hastanın % 29'unun hastalıkları hakkında bilgi edinmek amacı ile İnterneti kullandığı ve %8'inin edindikleri bilgiler sonucunda tedavi kararına etkili şekilde katkıda bulunduğu bildirilmiştir.

Katılımcıların eğitim düzeyi yüksek olanların, daha önce bilgisayar kullanan ve bilgisayarı bulunan hastalarda bilgi edinme amacı ile İnterneti kullanım oranının daha yüksek olduğu bulunmuştur (42).

Hasta ve sağlık personelinin sağlıkla ilgili internet ve sosyal medya kullanımındaki tercihlerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada, hastaların en yüksek oranda (%38.5) üniversite, en düşük oranda ise (%15.6) ilkokul mezunu oldukları bildirilmiştir (43).

Çalışmada elde edilen sonuçlarla bu çalışma sonuçlarının benzerlik gösterdiğini ve eğitim düzeyi arttıkça internet kullanımının arttığı düşünülmektedir.

Araştırmada çocuklarının hastalık tipi ile internet kullanım özelliklerinin karşılıklı analizi Tablo 4.3.2’de verildi. Buna göre; Çocuğun hastalığı konusunda bilgi edinme ($\chi^2=70.22$; $P<0.001$), çocuğun hastalığına yönelik internet ortamında bilgi sahibi olma ($\chi^2=50.511$; $P<0.001$), internet ortamındaki araştırmanın hekim randevusuna hazırlıklı gitmeyi sağlaması ($\chi^2=48.51$; $P<0.001$), internet ortamındaki bilgilerin yeterli olması ($\chi^2=34.19$; $P=0.001$), internet ortamının hastane seçimine etkisi ($\chi^2=31.099$; $P=0.002$), internet ortamında hekim ile iletişime geçme ($\chi^2=6.066$; $P=0.014$). ve çocuğun hastalığına ilişkin yeni gelişmeleri merak etme ($\chi^2=7.835$; $P=0.02$) durumları ile hastalık tipi arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunduğ görüldü.

İnternet; hekim ve ilaçların yan etkileri hakkında bilgi edinmek amacıyla da kullanılmaktadır. Sosyal ağ takipçileri, sosyal ağ siteleri aracılığıyla gidilmesi gereken uzmanlık alanları, tedavi yolları, ilaçlar veya yan etkileri hakkında önerilerde bulduklarını (%32) ya da öneri aldıklarını (%40) ifade etmektedirler. Anket katılımcıları, sosyal ağları başkalarının medikal sorunlar konusundaki deneyimlerini öğrenmek için de kullandıklarını öne sürmektedir. Araştırmada katılımcıların en çok tavsiye aldıkları konu “bir hastalık hakkında bilgi” (%66) olarak öne çıkmaktadır” (44). Bu çalışma yapılan araştırmayla benzerlik göstermektedir.

Tablo 4.3.3 incelendiğinde, ebeveynlerin çocuğun hastalığı hakkında daha önce bilgi edinme durumları ile çocuğun yatış tanısına göre yattığı bilim dalları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu bulundu ($U=103726.50$; $P<0.01$). Yatış tanısına göre endokrin hastası olan çocuğun ebeveynleri %69.2 oranında, romatoloji hastası olan çocuğun ebeveynleri %66.7 oranında, hematoloji hastası olan çocuğun ebeveynleri %60.4 oranında ve nefroloji hastası olan çocuğun ebeveynleri %59.1 oranında olmak üzere yarıdan fazlasının çocuğun hastalığı hakkında daha önce bilgi edindiği görülmüştür. Çocuğu enfeksiyon hastası

olan ebeveynlerin %24.6 ve çocuk cerrahisi hastası olan ebeveynlerin %25.9 oranlarda olmak üzere en düşük düzeyde çocuğun hastalığı hakkında daha önce bilgi edindiği görüldü.

Yapılan literatür incelemesinde ebeveynlerin çocuklarının sağlık durumlarına yönelik internet ortamını kullanma durumlarını etkileyen faktörlere ilişkin veriler bulunmuş, ancak, hastalık tipi ile ilişkili sonuçlara ulaşılamamıştır.

İngiltere’de gününbirlik çocuk hastalarının ebeveynleri ile yapılan bir çalışmada, kronik hastalık tanısı alan çocuğa sahip ebeveynlerin, akut hastalık tanısı olan çocuk ebeveynlerine göre daha yüksek oranda internet ortamında araştırma yaptıkları açıklanmıştır (25).

İngiltere’de yapılan çalışma bulgularının bu çalışma bulguları ile benzerlik gösterdiği ve kronik hastalık tanısı olan çocuğa sahip ailelerin internet ortamını bilgi amaçlı olarak daha fazla kullandıkları düşünülmüştür.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Pediatric kliniğinde çocuğu tedavi gören ebeveynlerin çocuklarının hastalıkları ile ilgili internet kullanım durumlarının belirlenmesi amacıyla planlanan çalışmada aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır.

1. Ebeveynler çocuklarının hastalıklarına ilişkin bilgi edinmede internet kullanıyorlar mı?

Araştırma kapsamına giren ebeveynlerin yarısı genel olarak interneti kullandığı, çocuğunun hastalığına yönelik internet kullanım oranının ise internet kullanım oranına yakın olduğu gözlemlendi. Çocuğunun hastalığı/tıp alanındaki gelişmeleri internet ortamında düzenli olarak izleme oranlarının ise çok düşük olduğu belirlendi.

2. Ebeveynler çocuğun hastalığına yönelik bilgi edinmede internet ortamını yardımcı buluyorlar mı?

Çocuğunun hastalığına yönelik internet ortamında bilgi araştıran ebeveynlerin büyük oranda (%98.6) kısmen veya tamamen bilgi sahibi olduklarını belirttikleri, %85.7'sinin internet ortamındaki bilgileri yeterli buldukları, %99.0'unun çocuğunun hastalığı ile ilgili gelişmeleri merak ettikleri ve %10.6'sının bilgiyi yetersiz bulduğu görüldü.

3. Ebeveynlerin çocuğun hastalığına yönelik internet kullanımını etkileyen faktörler nelerdir?

Ebeveynlerin çocuğun hastalığına ilişkin bilgi edinme amacıyla internet kullanımını etkileyen en önemli faktörlerin eğitim düzeyi ile hastalık tipi olduğu gözlemlendi. Eğitim düzeyi arttıkça çocuğun hastalığına ilişkin bilgi edinme amacıyla internet kullanım oranlarının arttığı, ayrıca çocuğunda kronik hastalık tanısı olan ebeveynlerin daha yüksek oranlarda internet ortamında bilgi aradıkları belirlendi.

6.2. Öneriler

- Ebeveynin çocuğunun sağlık sorununa yönelik olarak doğru bilgi alabileceği blog ve web sitelerinin sağlık çalışanları tarafından önerilmesi.
- Ebeveynin blog ve web sitelerinden edindiği bilgilerin sağlık çalışanlarıyla tartışmasının sağlanması önerilmektedir.
- Medya sağlık okur yazarlığı artırıcı girişimler önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Günler, O.E. Bilgi toplumunda internetin önemi ve sağlık üzerindeki etkileri. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 2015;1/7(29): 33-40.
2. Tekeli, İ. Bilgi toplumuna geçerken farklılaşan bilgiye ilişkin kavram alanı üzerinde bazı saptamalar. Bilgi Toplumuna Geçiş Sorunsallar/Görüşler/Yorumlar/Eleştiriler ve Tartışmalar Dergisi 2005;2: 15-46.
3. Turner, B.: Tıbbi Güç ve Toplumsal Bilgi, Bursa, Sentez Yayınları, 2011.
4. Kayabalı, K. İnternet ve sosyal medya evreninde sağlık. İstanbul Kültür Üniversitesi Dergisi 2011;25: 14-20.
5. Doyic, DJ., Ruskin, K., Engel, TP. The internet undnwxJidw: past, present, future. YakJoiffjtal of ItiobgauJ Malicinc 1996;69: 1-37.
6. Yirmibeşoğlu, E., Öztürk, A.S., Erkal, H.Ş., Egehan, İ. Kanser hastalarının bilgi arayışında internet kullanımı. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2005;12(2): 123-128.
7. Berry, D. Health Communication: The Oryand Practice. Open University Press, Buckingham [2001].
8. Bozkurt, S. İnternetin Hastanın Hayatındaki Rolü Çalışması. Digital Health Summit, İstanbul [11/10/2012].
9. Emmanuel, E.J., Emmanuel, L.L. Fourmodels of the physician patient relationship. Journal of the American Medical Association 267: 2221-2226.
10. Yılmaz, E. Türkiye’de hastaların internette tıbbi enformasyon arama davranışlarının doktor-hasta iletişimine etkileri. Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi 2008; 1-18.
11. Çınarlı, İ.: Sağlık İletişimi ve Medya, Nobel Yayın Dağıtım. Ankara. 2008.
12. Arklan, Ü., Taşdemir, E. Bilgi toplumu ve iletişim: bilginin yayılması sürecinde kitle iletişim araçları ve internet. Selçuk İletişim 2008; (5): 67-80.
13. Kumar, K.: Sanayi Sonrası Toplumdan Post-modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları, Dost Kitabevi Yayınları. Ankara. 2010.
14. Maigret, E.: Medya ve İletişim Sosyolojisi, İletişim Yayınları. İstanbul. 2012.
15. Giddens, A.: Sosyoloji, Kırmızı Yayınları. İstanbul. 2012.

16. Ercan, H., Çok, F.: Gençlerin İnternet Ortamında Kurdukları İlişkiler, Dipnot Yayınları. Ankara. 2007.
17. Saygılı,S., Erdal, M. Yeni teknolojilerin sağlık sektöründeki etkileri ve internet kullanımı. Güncel Eczacılık Dergisi 2001;(98): 15-18.
18. Conrad, P., Stults, C. The Internet and The Experience of Illness. Vanderbilt University Press, Sixth Edition [2010].
19. Socialtouch, [03.11.2017]. Türkiye’de İnternetin Sağlık Amaçlı Kullanımı. <http://www.socialtouch.com.tr/%E2%9E%A8-turkiyede-internetin-saglik-amacli-kullanimi/> [03.11.2017].
20. Kassirer, J.P. Patients, physicians and the internet. Health Affairs 2000;19(6): 115-123.
21. Cotten, S.R. Implications of internet technologyfor medical sociology in the new millennium. Sociological Spectrum: Mid-South Sociological Association 2001;21(3): 319-340.
22. Cline, R.J., Haynes, K.M. Consumer health information seeking on the internet: the state of the art. Health Education Research 2001;16(6): 671-692.
23. Hardey, M. The internet and the transformation of patients into consumers and producers of health knowledge. Communication&Society 2001;4(3): 388-405.
24. Tekin, A., Kaya, E., Demirel, M., Yazıcı, S. Güçlendirme bağlamında internetin hasta-hekim ilişkilerine etkisi. Selçuk İletişim 2009;6(1): 23-36.
25. Tuffrey, C., Finlay, F. Use of the internet by parents of paediatric outpatients. Arch Dis Child 2002;87: 534-536.
26. Lee, C.J. Does the internet displace health professionals. Journal of Health Communication 2008;13: 450-464.
27. Macdonald, E. Conclusionand Future Directions: Difficult Conversations in Medicine. Oxford University Press, [2017].
28. Fox, N. The Promise of Postmodern Sociology of Healthand Medicine, Medicine and Health. London. 1998.
29. Man, F., Balcı, A. Postmodern Dönemde Modern Bir Pratik Olarak Sağlık. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Kocaeli Üniversitesi 3-5 Kasım 2006.

30. Akerkar, S.M., Bichile, L.S. Doctor patient relationship: changing dynamics in the information age. *Journal of Postgrad Medicine* 2004;50(2): 120-122.
31. Ritzer, G.: *Toplumun McDonald'laştırılması*, Ayrıntı Yayınları. Ankara. 2011.
32. Semere, W., Karamanoukian, H.L., Levitt, M., Edwards, T. A pediatric surgery study parent usage of the internet for medical information. *New York and Maastricht* 2003; 560-563.
33. Lehmann, C.U., Wang, D.J., Kim, G.R. Utilization of a pediatric link collection by health professional sandlay persons. *MedInform* 1998;23: 53-62.
34. Feyizoğlu, G. *Tip 1 diyabet hastalarının bilgi arayışında internet tutumlarının değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2015
35. Nicholl, et al,. Internet useby parents of children with rare conditions: findings from a study on parents web information needs. *Med Internet Res* 2017;2(51): 1-14.
36. Weinstein, A., Lejoyeux, M. Internet addiction or excessive internet use. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse* 2006;36(5): 277-83.
37. Benker, T., Arıkan, Y. Turkish patients use of internet and social media for health careand drug side effect information. *Drug Saf* 2011;34(10): 1003.
38. Lamszus, K., Verres, R., Hubener, K.M. How do patients esperien ceradio therapy. *Stralıklmberapie and Onkology* 1994;170: 162-8.
39. Heft, PR., Hlubocky, F., Daugherty, C.K. American oncologist views of internet useby can cerparients: A mail survey of American sociery of clinical oncology members. *Jornisl of Clinical Oncology* 2003;21: 942-7.
40. Antheunis, M.L., Tates, K., Nieboer, T.E. Patients and health professionals use of social media in health care: Motives, barriers and expectations. *Patient Education and Counseling* 2013;92(3): 426–431.
41. Mano, R.S. Social media and online health services: a health empowerment perspective to online health information. *Computers in Human Behavior* 2014;39: 404-412.

42. Pautler, S.E., Tan, J.K., Dugas, G.R., Pus, N., Ferri, M., Hardie, W.R., Chin, J.L. Use of the internet for self-education by patients with prostate cancer. *Urology* 2001;57: 230-3.
43. Görkemli, N. Sağlık İletişiminde internet kullanımı üzerine bir araştırma. *The Turkish Online Journal of Design and Communication* 2017;7: 1.
44. Thomas, R.K.: *Health Communication*, Springer Science+Business Media Inc. New York. 2006.
45. Kreps, G.L. Trends and directions in health communication research. *Medien & Kommunikation* swissens chaft 2003;51: 3-4.
46. Zülfiyar, H. Hastaların internet kullanımı ve elektronik ortamdaki sağlık bilgilerine erişim davranışları. *Florence Nightingale. Hemşirelik Dergisi* 2014;22(1): 46-52.
47. Eysenbach, G. The impact of the internet on cancer outcomes. *CA Cancer J Clin* 2003;53(6): 356-371.
48. Wanless, D.: *Securing our future health: Taking a Long Term View-Final Report*, The Public Inquiry Unit. London. 2002.

EKLER

EK:1 ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU TOPLANTI TUTANAĞI

Karar no : 2016/027

Karar tarihi : 08.11.2016

Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Enstitü Yönetim Kurulu 08.11.2016 tarihinde toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

1- Enstitümüz Hemşirelik Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi 154101086 numaralı **Kayhan AVSEREN**'in kayıt dondurma formu incelenmiş ve mazeretine istinaden Hemşirelik Anabilim Dalı Başkanlığının uygun görüşü alınarak, 2016 – 2017 “Güz” yarıyılında izinli sayılmasına,

2- Hemşirelik Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencisi 154115006 numaralı **Sezer AVCI** 02.11.2016 tarihinde yapılan Doktora Yeterlik yazılı ve sözlü sınavında başarılı olmuştur. Adı geçen öğrencinin Anabilim Dalının önerisi ile Tez İzleme Komitesinin oluşturulmasına;

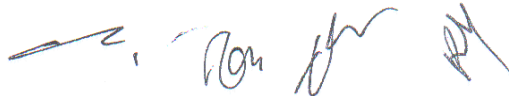
3- Hemşirelik Anabilim Dalı Hemşirelik Tezli Yüksek Lisans Programı'na kayıtlı Tez dönemi öğrencileri tarafından Enstitü Yönetim Kurulu'na sunulan tez konuları görüşülmüş ve Tablo'da belirtilen şekilde kabulüne;

ÖĞRENCİNİN NUMARASI ADI-SOYADI	TEZ KONUSU
154101049 Sibel CANBAL	0 – 1 yaş grubu bebeği olan annelerin ani bebek ölüm sendromu risk faktörleri hakkında bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi
154101025 Nurten ÖZÇALKAP	Farklı yaş grubundaki gebelerin gebelik ve anneliğe uyumlarının karşılaştırılması
154101006 Mehmet Eren GÖKÇEN	Cerrahi hemşireliği alanında yüksek lisans tez çalışmasını tamamlayan bireylerin tez çalışması sırasında karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi
154101032 Mustafa ŞAHİN	Cerrahi yoğun bakım ünitesinde yatan hastaların algıladıkları çevresel stresörlerin belirlenmesi
154101052 Fatih DOĞAN	Pediyatri kliniğinde çocuğu tedavi gören ebeveynlerin çocuklarının hastalıkları ile ilgili internet kullanım durumlarının belirlenmesi
154101026 Mehmet AHRAZ	Koroner anjiyografi sonrası koroner arter bypass greft cerrahisi önerilen hastalarda hemşirenin eğitici hasta danışmanlığı rolünün hastanın anksiyete ve cerrahi kararına etkisi
154101046 Fazilet İSLAMTÜRK	Kolostomili hastaların stomalı yaşama uyumlarının ve yaşam kalitelerinin incelenmesi
154101047 Esra KÖK	Gastrointestinal onkolojik cerrahi geçiren hastalarda spiritualite ve yaşam kalitesinin belirlenmesi

4- Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Tezli Yüksek Lisans Programı'na kayıtlı Tez dönemi öğrencileri tarafından Enstitü Yönetim Kurulu'na sunulan tez konuları görüşülmüş ve Tablo'da belirtilen şekilde kabulüne;

ÖĞRENCİNİN NUMARASI ADI-SOYADI	TEZ KONUSU
154102011 Begümhan TURHAN	Fizyoterapistlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi

AN

(2016/027 Sayı ve 08.11.2016 Tarihli Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Kararı 2. Sayfasıdır.)

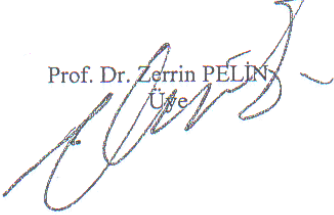
5- Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı Beslenme ve Diyetetik Tezli Yüksek Lisans Programı'na kayıtlı Tez dönemi öğrencileri tarafından Enstitü Yönetim Kurulu'na sunulan tez konuları görüşülmüş ve Tablo'da belirtilen şekilde kabulüne;

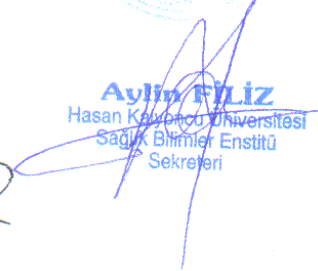
ÖĞRENCİNİN NUMARASI ADI-SOYADI	TEZ KONUSU
154103003 Bedriye AYATA	Gaziantep Nizip ilçesinde yaşayan obez ve insülin direnci olan kadınlarda ağırlık kaybının insülin direncine etkisi
154103014 Elif Ezgi SAĞLAM	Gaziantep ilinde yaşayan farklı sosyoekonomik düzeydeki yetişkin kadınların beslenme durumunun sağlıklı yeme indeksi ile değerlendirilmesi
154103025 Almila KUYUCU	Bariatrik cerrahi uygulanmış hastalarının ameliyat sonrası altı ay ve üzeri sürede vücut ağırlığı kaybının, besin tüketim durumunun ve bazı biyokimyasal bulgularının belirlenmesi
154103026 Ceren DİNÇER	İlköğretim öğrencilerinin beslenme durumunu ve içecek tercihini etkileyen etmenlerin incelenmesi
154103016 Ufuk Ayşe KEPKEP	Anne ile yenidoğan bebeğin serum D vitamini düzeylerinin ve etkileşimlerinin belirlenmesi
154103017 Merve ELHATUSARU	Özel bir okul yemekhanesinde oluşan besin artık miktarlarının ve maliyetinin saptanması

Oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Ayla YAVA
Başkan
(Enstitü Müdürü)

Yrd. Doç. Dr. Çiğdem KÖÇKAR
Üye
(Enstitü Müdür Yardımcısı)

Prof. Dr. Zerrin PELİN
Üye

Aylin ELİZ
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitü
Sekreteri

Prof. Dr. Kezban BAYRAMLAR
Üye

Doç. Dr. Tülay ORTABAĞ
Üye

ASLI GİBİDİR

EK:2 ETİK KURUL ONAY FORMU

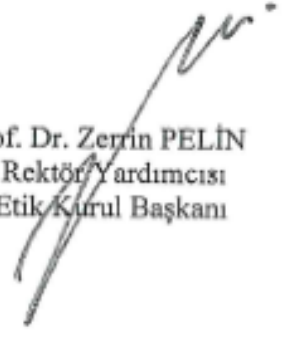
**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
(Sağlık Bilimleri Yüksekokulu)**

09.11.2016

Sayın Fatih DOĞAN

“Pediatri Kliniğinde Çocuğu Tedavi Gören Ebeveynlerin Çocuklarının Hastalıkları ile İlgili İnternet Kullanım Durumlarının Belirlenmesi” konulu çalışmanız 09.11.2016 tarih ve 2016-13 nolu girişimsel olmayan araştırmalar etik kurul kararı uyarınca uygun bulunmuş olup;

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Zerrin PELİN
Rektör Yardımcısı
Etik Kurul Başkanı

EK:3 ETİK KURUL ONAY KARARI

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ YÜKSEKOKULU GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARARI

Karar No : 2016/13
Karar Tarihi : 09.11.2016

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu aşağıdaki kararları almıştır.

Murat ERTEN'in "...Cerrahi Yoğun Bakım Ünitesinde Görev Yapan Sağlık Çalışanlarının El Yıkama Durumlarının Değerlendirilmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Mehmet AHRAZ'ın "... Koroner Anjiyografi Sonrası Koroner Arter Bypass Greft Cerrahisi Önerilen Hastalarda Hemşirenin Eğitici Hasta Danışmanlığı Rolünün Hastanın Anksiyete ve Cerrahi Kararına Etkisi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

İbrahim KÜÇÜKCAN'ın "...Telli, Vurmalı ve Yaylı Ensturman Kullanan Müzisyenlerde Palmar Deri Rezistansının El Becerisi ve İnce Motor Kavrama Üzerine Etkisinin Araştırılması ..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Fazilet İSLAMTÜRK'ün "...Kolostomili Hastaların Stomali Yaşama Uyumlarının ve Yaşam Kalitelerinin İncelenmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Bedriye AYATA MARANGOZ'un "...Gaziantep Nizip İlçesinde Yaşayan Obez ve İnsülin Direnci Olan Kadınlarda Ağırılık Kaybının İnsülin Direncine Etkisi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Esra KÖK'ün "...Gastrointestinal Onkolojik Cerrahi Geçiren Hastalarda Spiritualite ve Yaşam Kalitesinin Belirlenmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Elif Ezgi SAĞLAM'ın "...Gaziantep İlinde Yaşayan Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Yetişkin Kadınların Beslenme Durumunun Sağlıklı Yeme İndeksi ile Değerlendirilmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Almila KUYUÇU'nun "... Bariatrik Cerrahi Uygulanmış Hastalarının Ameliyat Sonrası Altı Ay ve Üzeri Sürede Vücut Ağırlığı Kaybının, Besin Tüketim Durumunun ve Bazı Biyokimyasal Bulgularının Belirlenmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Fatih DOĞAN'ın "...Pediatri Kliniğinde Çocuğu Tedavi Gören Ebeveynlerin Çocuklarının Hastalıkları ile İlgili İnternet Kullanım Durumlarının Belirlenmesi..." konulu çalışmanın yürütülmesinin,

Mustafa ŞAHİN'in "... Cerrahi Yoğun Bakım Ünitesinde Yatan Hastaların Algıladıkları Çevresel Stresörlerin Belirlenmesi..." konulu çalışmanın yürütülmesinin,

Suzan HAVLIOĞLU'nun "...Şanlıurfa Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne Gelen Gebelerin Sağlık Okur Yazarlığı ve Doğum Öncesi Bakıma Yönelik Gereksinimlerinin Belirlenmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Mehmet Eren GÖKÇEN'in "...Cerrahi Hemşireliği Alanında Yüksek Lisans Tez Çalışmasını Tamamlayan Bireylerin Tez Çalışması Sırasında Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Öğr. Gör. Begümhan TURHAN'ın "... Fizyoterapistlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Hakan POLAT'ın "...Fibromiyalji Hastalarında Skapular Stabilizasyon Egzersiz Eğitiminin Postür ve Ağrı Üzerindeki Etkisi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Nurten ÖZÇALKAP'ın "...Farklı Yaş Grubundaki Gebelerin, Gebelik ve Anneliğe Uyumlarının Karşılaştırılması..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Sibel CANBAL'ın "...0-1 Yaş Grubu Bebeği Olan Annelerin Ani Bebek Ölümü Sendromu Risk Faktörleri Hakkında Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Ceren DİNÇER'in "...İlköğretim Öğrencilerinin Beslenme Durumunu ve İçecek Tercihini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Bircan UÇAN'ın "...Sualtı Hokeyi Yapan Sporcuların Fiziksel Performans Düzeylerinin İncelenmesi..." konulu çalışmasının yürütülmesinin,

Ufuk Ayşe KEPKEP'in "...Anne İle Yeni Doğan Bebeğin Serum D Vitamini Düzeylerinin Belirlenmesi ve Etkileşimlerinin İrdelenmesi..." konulu çalışmasının reddinin,

Uygun olduğuna oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Zerrin PELİN
Başkan

Prof. Dr. Yasemin BEYHAN
Üye

Prof. Dr. Kezban BAYRAMLAR
Üye

Doç. Dr. Tülay ORTABAĞ
Üye

Prof. Dr. Yavuz YAKUT
Üye

Prof. Dr. Ayla YAVA
Üye

Yrd. Doç. Dr. Çiğdem KÖÇKAR
Üye

ASLIĞIBİDİR

EK:4 KURUM ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 20/12/2016-51390

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Fırat Üniversitesi Hastanesi Başhekimliği

Sayı :19003918/663.09/
Konu :Hemşire Fatih DOĞAN (Yüksekisans Tez Çalışması)

Sayın Fatih DOĞAN

İlgi :16/12/2016 tarihli, 1 sayılı ve "Bilgi" konulu yazı

İlgi dilekçeniz ve eki Etik Kurul Kararı incelenmiş olup "Pediatri Kliniğinde Çocuğu Tedavi Gören Ebevyenlerin Çocuklarının Hastalıkları ile İlgili İnternet Kullanım Durumlarının Belirlenmesi " konulu çalışmanızı hastanemiz Çocuk Sağlığı ve Hastalığı Anabilim Dalı bünyesinde yapmanız başhekimliğimizce uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Muhammed Said BERİLGİN
Üniversite Hastanesi Başhekimisi

DAĞITIM
Gereği:
Sayın Fatih DOĞAN

Bilgi:
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalına

Evrak Doğrulamak İçin : <https://ebys.firat.edu.tr/enVision/Dogrula/5D35ADU>

Fırat Üniversitesi Hastanesi Başhekimliği

Tel: 0 (424) 233 35 55

E-Posta: halklaileskiler@firat.edu.tr

Faks: 0 (424) 0

Elektronik ağı:<http://ftm.firat.edu.tr/>

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Gülsün Katılmış

EK:5 VERİ TOPLAMA FORMLARI

ARAŞTIRMANIN ADI

SAYIN KATILIMCI;

(AÇIKLAMA VE VERİ TOPLAMA FORMU ÖRNEĞİ)

Pediatric Kliniğinde Çocuğu Tedavi Gören Ebeveynlerin Çocuklarının Hastalıkları İle İlgili İnternet Kullanım Durumlarının Belirlenmesi Anketi

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi hemşire Fatih DOĞAN tarafından yürütülecek olup, çalışmanın amacı; pediatri çocuk kliniklerinde çocuğu tedavi gören ebeveynlerin çocuklarının hastalıkları ile ilgili internet kullanım durumlarını belirlemektir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette, sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından bilimsel çalışmalarda kullanılacaktır; elde edilecek bilgiler bilimsel yayımlarda kullanılacaktır. Anket, **siz ve çocuğunuz hakkındaki genel bilgiler** ve **internet kullanımınız ile ilgili bilgiler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır**. Anketimizde toplam 30 soru bulunmaktadır.

Vakit ayırarak bu konuya ve bize destek verdiğiniz için teşekkür eder, acil şifalar dileriz.

Hemşire Fatih DOĞAN

1. BÖLÜM SİZ VE ÇOCUĞUNUZ HAKKINDAKİ GENEL BİLGİLER

1. Yaşınız:	
2. Cinsiyetiniz:	☐ Kadın ☐ Erkek
3. Mesleğiniz:	
4. Öğrenim Durumunuz:	☐ İlköğretim ☐ Ortaöğretim ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Diğer (açıklayınız)
5. Çocuk sayısı	
6. Hastaneye yatan çocuğunuzun yaşı:	
7. Hastaneye yatan çocuğunuzun yatış tanısı:	
8. Hastaneye yatan çocuğunuzun yattığı klinik:	
9. Daha önce aynı hastalık nedeniyle hastaneye çocuğunuz yattı mı?	☐ Hayır ☐ Evet (Kaç defa hastaneye yattı ? (.....))
10. Daha önce aynı hastalık nedeniyle çocuğunuz en fazla kaç gün hastanede yattı?	
11. Ne kadar süredir tedaviye devam ediyorsunuz?	☐ Tedaviye başlanmadı ☐ 1 aydan az ☐ 1-6 ay ☐ 6-12 ay ☐ 1 yıldan fazla
12. Daha önce başka hastalık nedeniyle hastaneye çocuğunuz yattı mı?	☐ Hayır ☐ Evet (Kaç defa hastaneye yattı ? (.....))

2. İNTERNET KULLANIMINIZ İLE İLGİLİ BİLGİLER

13. Evinizde bilgisayar var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
14. Evinizde akıllı telefon var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
15. Bilgisayar kullanıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
16. İnternet kullanıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
17. İnternete nereden ve nasıl erişim sağlıyorsunuz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	☐ Ev ☐ İş ☐ Okul ☐ İnternet Kafe ☐ Diğer (açıklayınız) _____ ☐ Masaüstü Bilgisayar ☐ Dizüstü Bilgisayar ☐ Cep Telefonu ☐ Tablet Bilgisayar ☐ Diğer (açıklayınız) _____
18. İnterneti ne sıklıkla kullanıyorsunuz?	☐ Her gün ☐ Haftada birkaç gün ☐ İki-üç haftada bir ☐ Daha az ☐ Hiç biri
19. Çocuğunuzun hastalığı hakkında daha önce bilgi edindiniz mi? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz).	☐ Hayır ☐ Evet (Cevabınız evet ise nereden bilgi edindiğinizi aşağıdaki seçeneklerde işaretleyiniz) ☐ Arkadaş ☐ Televizyon ☐ İnternet/Bilgisayar ☐ Gazete ☐ Radyo ☐ Doktor ☐ Hemşire ☐ Daha önce bilgi almadım ☐ Diğer (açıklayınız) _____
20. Çocuğunuzun hastalığı ile ilgili internette araştırma yaptınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Eğer 20. Soruya yanıtınız EVET ise soruları yanıtlamaya devam ediniz.	
21. İnternet, çocuğunuzun hastalığı ile ilgili bilgi	☐ Evet ☐ Kısmen

edinmede size yardımcı oldu mu?	☐ Hayır
22. İnternetteki araştırmalarınız doktor randevunuza daha hazırlıklı gitmenizi sağladı mı?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
23. İnternette çocuğunuzun hastalığı ile ilgili bulunan bilgiler sizce yeterli midir?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
24. Hastane seçiminizde internette bulduğunuz bilgi etkili oldu mu?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
25. Çocuğunuzun hastalığı ile ilgili olarak internette bulunan ne tür bilgiler sizce daha önemlidir?	☐ Hastalığın ne olduğu ☐ Aynı hastalığa yakalanan diğer hastaların yorumları ☐ Aynı hastalığa yakalanan diğer hastalar ile görüşmek/yazışmak ☐ Doktor ile görüşme ☐ Hastalık ile ilgili fotoğraflar ☐ Diğer (açıklayınız) _____
26. Çocuğunuzun hastalığı ile ilgili internette üzerinden bir doktorla iletişime geçtiniz/danıştınız mı?	☐ Hayır ☐ Evet (Cevabınız evet ise hangi yol ile olduğunu aşağıdaki seçeneklerde işaretleyiniz) ☐ Facebook ☐ Twitter ☐ e-posta ☐ WhatsApp ☐ Diğer(.....)
27. Çocuğunuz ile aynı hastalığa sahip ebeveynler ile elektronik ortamda iletişim kuruyor musunuz?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
28. Çocuğunuzun hastalığı ile ilgili yeni tıbbi gelişmeleri merak ediyor musunuz?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
29. Çocuğunuzun hastalığı ve/veya tıp alanındaki yeni gelişmelerle ilgili düzenli olarak takip ettiğinin bir internet sitesi var mı?	☐ Evet(.....) ☐ Hayır
30. Sizce internette yeterli Türkçe bilgi var mı?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Çok değil ☐ Hayır

31. Eklemek istediğiniz
görüş/öneri/fikriniz var mı ?

VAKİT AYIRARAK ANKETİMİZİ DOLDURDUĞUNUZ VE ÇALIşMAMIZA
DESTEK OLDUĞUNUZ İÇİN TEKRAR TEŞEKKÜR EDER ACİL ŞİFALAR
DİLERİM.
ANKET İLE İLGİLİ SORMAK İSTEDİKLERİNİZİ durak_444@HOTMAIL.COM
ADRESİNE YAZARAK VEYA 0533 024 46 88 NUMARALI TELEFONU ARAYARAK
SORABİLİRSİNİZ.

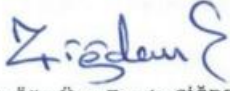

EK:6 GÖNÜLLÜLERİ BİLGİLENDİRME VE OLUR (RIZA) FORMU

Bu çalışma, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi hemşire Fatih DOĞAN tarafından yürütülecek olup, çalışmanın amacı; pediatri çocuk kliniklerinde çocuğu tedavi gören ebeveynlerin çocuklarının hastalıkları ile ilgili internet kullanım durumlarını belirlemektir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette, sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından bilimsel çalışmalarda kullanılacaktır; elde edilecek bilgiler bilimsel yayımlarda kullanılacaktır. Bu çalışma siz ve çocuğunuz için hiçbir risk oluşturmamaktadır. Araştırmanın herhangi bir aşamasında çalışmadan ayrılabilirsiniz bu durumda sizinle ilgili hiçbir veri kullanılmayacaktır.

EK :7 İNTİHAL RAPORU

TC. HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI İNTİHAL RAPORU FORMU	
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE	
Tarih: 07/06/2018	
Tez Başlığı / Konusu: Pediyatri Kliniğinde Çocuğu Tedavi Gören Ebeveynlerin Çocuklarının Hastalıkları ile İlgili İnternet Kullanım Durumlarının Belirlenmesi	
<p>Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın giriş, ana bölümler ve sonuç kısımlarından oluşan toplam 39 sayfalık kısmına ilişkin, 06/06/2018 tarihinde Enstitü Sekreterliği tarafından TURNİTİN adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı alıntılar dahil % 28'dir. (Benzerlik oranı; alıntılar dahil %30'un üzerindeyse açıklama gerekmektedir).</p>	
Uygulanan filtrelemeler:	
☒ Kaynakça hariç	
☒ Alıntılar dahil	
☒ 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç	
Açıklamalar	
.....	
.....	
<p>Hasan Kalyoncu Üniversitesi TURNİTİN adlı intihal tespit programı sonucunda; azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p>	
Gereğini saygılarımla arz ederim.	
Adı Soyadı: Fatih DOĞAN	Tarih ve İmza 07/06/2018
Öğrenci No: 154101052	
Anabilim Dalı: Hemşirelik	
Programı: Hemşirelik Yüksek Lisans	
Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora	
DANIŞMAN ONAYI	
UYGUNDUR.	
	
Dr. Öğr. Üye. Zerrin ÇİĞDEM	

EK:8 ARAŞTIRMACININ ÖZGEÇMİŞİ

ÖZGEÇMİŞ

1. Adı Soyadı : Fatih DOĞAN
Adres : Zaviye Mah. Köşger Sk. Deniz Apt. No:10. Yeşilyurt/MALATYA
Telefon : 05330244688
Mail : durak_444@hotmail.com

2. Doğum Tarihi : 9 Eylül 1990

3. Unvanı : Hemşire

4. Öğrenim Durumu : Lisans

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Hemşirelik	İnönü Üniversitesi Malatya Sağlık Yüksekokulu	2013

5. Akademik Unvanlar /Görevler

Görev/Unvan	Görev Yeri	Yıl
Klinik Hemşiresi	Elazığ Fırat Üniversitesi Acil Tıp Poliklinik/Klinik	2013-Halen Devam Etmekte